

Д. ГУРЛО

БАРВЕНАК

МЕНСК 1924

ЛТ.

АЛЕСЬ ГУРЛО

БАРВЕНАК

ВЕРШЫ

VII

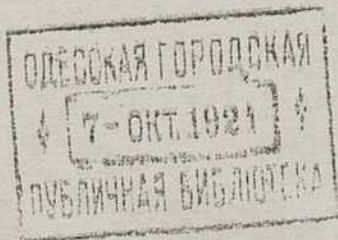
20069

Беларускае Коопэрацыйна-Выдавецкае Таварыства
„Савецкая Беларусь“
МЕНСК. 1924

Дзяржаўная
бібліятэка БССР
Імя В. І. Леніна

ААЕСБ ТУРАВ

БАРАБЯНКА

ИВ
20000

70. 2. 2010

Глаўліт № 2352. 1 дзяржаўная друкарня Белтэстдруку.
Заказ № 2026. Друк. у ліку 3000 экз.

ТРЫВОІ

А. Гурло.

МОЙ СЫПЕУ.

Пагодны дзень і вестру шум
Мне сэрца поўнаць шлілай дум;
Душа мая забувае іх.

ТРЫВОГІ І НАДЗЕІ.

Жар сэрца прагне ў высь небес,
Ён расіцца ў поле, тэча ў ляс,
Ён абнімае шыр палю.
Ён даганяе бег ручкоў.

Да характва імкнецца ён,
Зава і будаць, быццам зван;
Жыццця майго сьцішас гнеў,
Загатым я люблю мой сыпел.

1921 г.

ТРИКОЛІ І НАДЗЕІ

МОЙ СЬПЕЎ.

Пагодны дзень і ветру шум
 Мне сэрца поўняць воляй дум;
 Душа мая ўзбуджае іх,
 У іх маладосьць гадоў маіх.

Жар сэрца прагне ў высь нябес,
 Ён рвецца ў поле, рвецца ў лес,
 Ён абнімае шыр палёў,
 Ён даганяе бег ручкоў;

Да хараства імкнецца ён,
 Заве і будзіць, быццам звон;
 Жыццця майго сыцішае гнеў,—
 Загэтым я люблю мой сьпеў!..

1921 г.

1921 г.

КАМУ МНЕ ПЕЦЬ?

Каму мне пець? Хто слухаць будзе
Мой горкі сьпеў, нібы палын?
Яго радзілі з болью грудзі:
Ён мой самотны успамін.

Была пара, я весяліўся;
Ох, не забыць мне тых гадзін
Калі красе яе маліўся.—
Цяпер забыты і адзін...

1921 г.

1921 г.

МАЯ ПЕСЬНЯ.

ПЕСЬНІ-ДУМКІ.

Песьні-думкі я складаю
 З зораў ясных і праменьняў,
 З дарагіх красой каменьняў;
 Маладых сваіх імкненняў
 Я патроху прыкладаю.

Думкі-песьні адзяваю
 З руты-мяты я вяночкам,
 Коскай плеценай дзявочай,
 Зіркам-бляскам іхніх вочаў
 Думкі-песьні я ўбіраю.

А красой каб не завялі,
 Каб ня зьбілі іх пяруны,
 Я дару ім зелень руні;
 Я даю ім зычныя струны,
 Каб аб шчасьці век сьпявалі.

1921 г.

П О Э Ц Е.

Табе, поэта, дадзен дар,
 Які ня кожнаму даецца з неба,
 Для дум тваіх—ўзбагачаная глеба
 І недасьціглы многім жар
 Душы.

Умей-жа карыстацца ім:
 Ё паніжаным будзі дух чалавека,
 На сьвет адкрыў шырэй свае павекі,
 Ёладарствуй горда над усім—
 Будзі!

І ліры звонкаю струной
 Заві удаль, вабраную расою,
 І пазнаём ўсіх з жыцьцёвай красою,
 Каб жыці ёй адной...

Заві!

Дык грай-жа, моцна грай,
 Хай моцна звоняць ліры тваёй струны,
 Замоўкне зло, пакінуць стогн пяруны
 І зацьвіце наш родны край,
 Як рай..

1923 г.

МАЯ ПЕСЬНЯ.

Сяду я на ўзгорачку,—на віду
 І заграю голасна у дуду;
 Я заграю, засьпяваю,
 Што на сэрцы сваім маю:
 Каб прайшоў прыгон і зьдзек,
 Каб жыў вольна чалавек,
 А хто сьпіць—таму пабудку
 Я сыграю сваёй дудкай,
 А хто ў працы анямог,
 Таго цень зганю трывог.
 Апяю я песьняй поле,
 Луга шыр, яго раздолье
 Лес зялёны, цёмны бор,
 Сініх рэчак бег, прастор,
 Зоры з вечнымі агнямі,
 Што зіяюць нам начамі,
 Сонца яснага прамень,
 Што нас грэе цэлы дзень;
 Буду пець сваю я песьню
 1911 Узіму, ўлетку, на прадвесні
 Ёй зганю я ночы сон—
 Яна ліры маёй звон!
 Буду пець, ня буду нудзіць,
 Шчасьце клікаць сабе, людзям.

М О Й Ш Л Я Х

М О Й Ш Л Я Х

Сумнай дарогай

У сэрцы з трывогай

Доўга іду я; А

Сьнег замятае,

Вочы зьліпае,

Я ўсё плятуся,

Вецер так сьвішча,

Нібы агнішча

Смаліць мне вочы;

Думкі балючы

Сэрца калюча

Моцна сьціскаюць.

Цяжка зьямога,

Доўга дарога,

Але іду я!

1921 г.

НЯДОЛЯ.

Неж жутка, нахне пусткай,
 Абминае яват штушка
 Нігу вузкуто, як стужку,
 Бо—дзі... * * * шку.

Я ня раз ў дрэнны час
 Думаю-гадаю;
 А над чым і зачым?
 —Долі я ня маю...

І агорк, як ў турме,
 Час жыцця бяз долі
 І што дзень думак цень
 Цісьне дух да болі...

Час бяжыць і ляціць
 Быстраю стралою,
 А нуда ды бяда
 Не даюць спакою.

1912 г.

1911

1911 г.

КОЛЬКІ МУКІ...

Колькі мукі душы, колькі сълёз пралілось
Пры ўспамінку аб роднай краіне;
Спазнаць гора, нуды многа мне давлялось
Ў гэтай сумнай, далёкай чужыне!

Там прыгожа так сонца зіе
Над радзімай маёю хацінай;
Ўсякі думку маю там згадае,
Руку помачы даць не праміне.

Ў цяжкі час без пагарды і зьдзеку
Абмяняецца ласкавым словам;
Як крышталь там душа чалавека
І так блізкая сэрцу там мова...

НЯДОЛЯ.

Неяк жутка, пахне пусткай,
 Абмінае нават птушка
 Ніву вузкую, як стужку,
 Бо—дзялянка, як на душку.
 Ліха злое! А нас—трое;
 Як за стол пачнем садзіцца,
 Адзін тое, другі сёе,
 Ажно лыжкай пачнуць біцца.
 Як абноска, неданоска—
 Мая вузкая палоска,—
 Ці дарожка—прайсці з сошкай;
 Аж з вачэй ліоцца сьлёзкі.
 Ужо ня рана—не ўзарана,
 Зарасла ўжо вадап'янам;
 Устану рана,—выйду, гляну—
 Як раней така ж паляна.
 Ні каняткі, ні зярняткі
 Я ні каліва ня маю;
 Недаглядкі, непарадкі
 З болем к сэрцу я прымаю.
 Жалюсь небу на патрэбу;
 Што паможа гору неба:
 Хоць і трэба—няма хлеба,
 А я-ж жыць хачу, як трэба!

1911 г

РАОДРН

ХМАРЫ-ДУМКІ.

Хмары-думкі, што гняцеце
 Маё сэрца, маю душу?
 І ці доўга так на сьвеце
 Адзінокім жыці мушу?

А ці доўга злая доля
 Будзе кроў смактаці з жылаў...
 Дзе ты, шчасьце, дзе ты, доля?
 Я чакаць ня маю сілы.

Мне апрыкла паднявольным
 Доўга жыць у паняверцы...
 Быць хачу—і буду вольным,—
 Гэтак кажа маё сэрца.

1910 г.

1910

НА ПАНШЧЫНЕ.

Што за злая наша доля,—
 Кожны дзень сюды вядзе?
 Хоць мы дзеці ніў і поля,
 Хоць радзілісь мы ў нудзе,

Хоць з маленства цяжкай працай
 Загартованы ў руках,—
 Толькі-ж робім на палацы;
 Вось як горка гэта—страх!

Не абмераць постаць жніва,
 Не прайсьці яе за дзень;
 Пышны ўзрост на ўсёй на ніве:
 Тут васьм жыта, там—ячмень.

Як сыяна ўсё—ня здзівіцца;
 Пасьпяшай толькі рабіць;
 А мы робім, каб дабіцца
 На фунт хлеба—толькі-б жыць!

І так б'ешся і клапочаш,
 Ва ўсім бачыш недахват;
 З гора выбіцца ўсё хочаш,—
 К яму-ж прыдзеш акурат.

А бач, шчасьце-ж маюць людзі—
 І ня сеюць і ня жнуць,—
 Ём ўсё сьвята, хоць і будзень,
 А нам некалі ўздыхнуць.

Вось віднее дом, садочак,
Рэчка, возера блішчыць,
Там ёсьць цень і халадочак,
Хоць гадзінку-бы спачыць.

Гэта поле аж за рэчку,
Гэты двор і сад-гушчар
Прыналежаць чалавеку,—
Ён адзін тут гаспадар.

Хоць дзесятую-б нам долю
На дванаццаць чалавек,—
Хлеба елі-бы даволі
Мы і дзеткі нашы век!

1911 г.

В Я Н О К.

Памяці т. Станіслава,

Цябе ад даўных пор я знаў;
 Тады я толькі пачынаў
 Жыцьцю, як казцы, аддавацца,
 А ты пачаў ужо змагацца
 З няпраўдай, крыўдаю людзей,
 І моцны крык з тваіх грудзей
 Скрозь ціш нябыцця зваў к імкненьню,
 Нам душы грэў, як-бы праменьні
 Вяскою грэюць ніў пасеў.
 Ты жыць хацеў, любіць умеў
 Народ свой з доляю нікчэмнай,—
 І шлях твой пройдзен не дарэмна,
 Хоць рана ты яго прайшоў,
 Хоць рэха чутна кайданоў
 Мінулых дзён пагарды, здзеку...
 Парог пастаўлен чалавеку
 Да шчасьця поўнага яго,—
 Усё-ж каласы зярня твайго
 Растуць на роднай нашай ніве,
 А жаль—ня будзеш ты пры жніве
 Паміж сваіх братоў сяброў.
 Ад іх ў магілу адыйшоў
 Ты ў раньні час свайго усходу
 І адраджэннасьці народу;
 І да магілы сьвежы сьлед
 Яшчэ ня крые чырван цьвет,
 Пасаджаны рукою братняй,
 І прад табой свой доўг астатні
 З краіны смутнай і чужой
 Вянок ўскладу я гэты свой,—
 Ён горкі жаль душы і сэрца,
 Што ла табе з трывогай б'ецца.

У Т У Р М Е.

Склеп турмы бяз бляску сонца;
 Я адзін ды цень...
 І ў высокае ваконца
 Ледзьве гляне дзень.

Ледзьве промень пазалотай
 Кіне свой пагляд,
 І ад гэткае сумоты
 Уцячэ назад.

Я адзін—ізноў цягота,
 Стук маіх шагоў
 Ды парою скрозь самоту
 Званы ланцугоў.

Рэхам ў сьценах аддадуцца,
 Зьвякне зык замкоў,
 І між волі думкі ўюцца
 Цяжкім болем сноў.

Кожны дзень да болі цесны,
 Кожны дзень адно:
 Зык замкоў, кайданаў песьні
 Ды з кулак вакно.

Прыдзе ноч—забыцьця хочаш,
 Хочаш, каб заснуць...
 Ня змыкаюцца і вочы—
 Думкі не даюць.

Думкі ўюцца, нібы пчолы,
 Родзіць іх ціша;
 Рвецца к волі, к родным долам
 Сэрца і душа!...

ПАННВОЛНАН ВРСНА

БЯЗРОДНЫЯ.

Ўсе людзі—як людзі, і птушкі—як птушкі,
Адна, бач, зязюля ды я
Бязродны, бяздольны, живём ў пабягушках,
Ня знаём, дзе наша сям'я.

Лятаем-кукуем, кукуем-лятаем,
Дзе лес, дзе балота—мы там,
Адрокшысь ад гнёздаў ў чужынстве блукаем—
І голадна, холадна нам.

Хто вечна шукае, той ўсё-ткі знаходзіць—
Дык пойдзем, зязюля, шукаць:
Над нашай старонкай ўжо шчасыце ўзыходзіць,
Аб ім мы пачнём кукаваць.

1912 г.

У ТУРМЕ.

ПАДНЯВОЛЬНАЯ ВЯСНА.

Увабраўся садок мой прыгожа:
Цьвет бялее ад яблынь і йгруш,
Толькі душу маю боль трывожа,
Толькі сэрцам сваім я нядуж...

На дварэ ўсюды пахне вясною,
Ўсе сады зацвілі, нібы рай,
Я-ж марнею бяз сну, без спакою,
А так міла вясна, месяц май!

Так, здаецца, рвануўся-б да сьвету,
Каб нацешыцца пахам садоў,
Але лёс пасудзіў мне ня гэта:
Ён судзіў слухаць звон кайданоў...

Надта прыкра і горка да болі...
Ўсё цвіце, весяліцца усё...
Адно сэрца марнее ў няволі,—
Гэта сэрца—нявольнік—маё...

1911 г.

Думкі не дуюць,
Думкі ўжыцца, нібы пчола,
Родзіць іх шчыра,
Рэсца к волі, к родным далам,
Сэрца і душа!

ЖЫЦЦЕ.

Спыніць ня маю сілы я
 Шалёны бег свайго жыцця.
 Бягуць гадзіны, нікне дзень,
 Не застаецца нават цень.

Ні сьцежкі шляху, ні сьлядоў
 Ад жыцця пройдзеных гадоў;
 І так за хвіляй—поступ дня
 Адходзіць ў вечнасьць нябыцця...

Каб мог назад я павярнуць,—
 Ня так я зноў прайшоў-бы пуць:
 Ня траціў марна-б жыцця час,
 Як траціў шмат гадоў зараз...

1914 г.

1913 г.

ПАДНЯВОЛЬНАЯ ВЯСНА.

Упабраўся сядок мой поўгожа:

Цялет бялізна і шчырае...

Толькі душу маю браў тымбожа...

Спрыйце на гэты момант вн дзіныя!

Шлягце на гэты момант вн дзіныя!

Вярце на гэты момант вн дзіныя!

Не звестае нава...

Удзіце на гэты момант вн дзіныя!

Удзіце на гэты момант вн дзіныя!

Так, рн...

...рн...

Але хэс...

Душэ на гэты момант вн дзіныя!

Нн тэ...

Нн тэ...

Рк тэ...

Гэта сэрца — нявольнік — мае...

БЯССОННАЯ НОЧ.

На сыяне гадзіннік б'е,
 А ў запечку точыць шашаль;
 Мае грудзі душыць кашаль
 і заснуці не дае.

Праз вакно ка мне глядзіць
 Месяц белы, серабрысты,
 Асьвятляе ўсё дачыста,
 Каб мяне разьвесяліць.

Не змкнуць на сон мне воч...
 Выйду, сяду на прасторы...
 Мараў ясныя узоры
 Хай сатчэ вось гэта ноч...

Капыль, 1921 г.

Хоць ня маю дошкі, дошкі,
 Ні хацінкі, ні двара,
 Але маю крапікі ножкі,
 І пайду шукаць дэбра.

Надта дзікі сьвет велікі,—
 Я балзэцца не захочу...
 Рукі мошныя дзюшы дзікі,
 ПІА
НЯДОЛЬНЫ СЬПЕУ.

Я чуў, як нядоляю ліра зьвінела
 І зыкі нясьліся ад ёй чарадой,
 І сэрца давіла мне нейкай нудой
 І цела ад гора маё камянела.

1910 г. Граў лірнік убогі, маліўся ён небу,
 Зьвяртаў свае вочы к людзям;
 Прыціснуўшы ліру к халодным грудзям,
 Як ласкі вялікай, прасіў кусок хлеба;

А вецер сіберны шалеў і круціўся
 І рэзаўся ў дзіркі яго зіпуна,
 І мерзнулі рукі, хлусіла струна,
 А ён ўсё ласкава прасіў і маліўся.

Эх, лірнік, і ліра, і мольбы і крыкі!..
 Калі аддыхнеце ад сьлёз і бяды
 І скінеце цяжар вялікай жуды,
 Каб шчасьце спаткаці пад сьпеў і музыку?

1913 г.

Юножкі іх оюліні е А
 :номм вэ рэспубліцы інд-отр
 — оюсэв е в оювх унцн тім
 Шампнеў р інд-эцыміш

— мьвінк й слэпэ эін ен А
 :йэм сууэ ў впрээ тырэ
 Нешасчліва і вьлічэвья
 Доля зьбівае вьрмьей.

БЕЗЪЗЯМЕЛЬНІК.

Ў чыстым полі на раздольлі
 Разгуляцца-б мне з канём,
 Ды ня дала доля поля—
 Абазвала гультаём.

Рупнасьць маю, зухам дбаю;
 За што-ж скрыўдзіла мяне—
 Я ня знаю, не згадаю,
 Ня прысьню і навет ў сьне..

Да работы ёсьць ахвота,
 Сілы маю—хоць адбаў;
 Ад цямоты да цямоты
 Я-бы рупна працаваў.

Каб мець плуга, коней цугам
 Я-б пусціў па цаліне—
 І ўсе недругі і другі
 Пазаздросьцілі-бы мне.

А з пілою ці касою
 Хто-бы справіўся са мной:
 Ўміг сыцяў хвою, а з расою,—
 Шамацеў-бы я травой.

А на ніве сьпелай жнівам—
 Спрыт сярпа ў руцэ маёй;
 Нешчасьліва і зьвягліва
 Доля зіркае зьмяёй.

Хоць ня маю сошкі, дошкі,
 Ні хацінкі, ні двара,
 Але маю крэпкія ножкі,
 І пайду шукаць добра.

Надта дзікі сьвет вялікі,—
 Я бадзяцца не ахвоч...
 Рукі моцны: дзерці лыкі,
 Плясьці лапці я ня проч.

Сьвітка тчэцца з тонкай ніткі,—
 Я сярмягу буду ткаць;
 Долю брыдку, як ракітку,
 Буду сілай дабіваць!..

1910 г.

Хочу я зноў
 ініцах і
 Ала
 і

Н
 Р
 Р
 П

ЗМАГАНЦУ.

Памяці Алеся Гаруна.

У той час, калі насеньні праўды, шчасьця, долі
 На зьнішчанай зямлі усходзіць пачалі
 І шумам каласоў хваліцца стала поле,—
 Калі цяжар вякоў жыццём перамаглі;

Ў той самы час, які суліў надзей вялікіх пору,
 За гучны, сьмелы кліч з зьнядужаных грудзей
 Ты—з маладых гадоў пазнаўшы сьлёзы, гора—
 Турмы ахвярай стаў... Бяз шчасьця і надзей

Ў халодным сіверы— ў краі людзьмі праклятым,
 Як колас жыў адзін пад стогны непагод,
 А родны край стагнаў, як стогнуць перад катам,
 І разам з ім стагнаў вялікі твой народ.

І доўга, доўга там марнеў ты на чужыне,
 А думка рвалася, прасілася туды,
 Дзе вёска родная глядзела сірацінай
 І клікала цябе, як роднага, сюды...

Твой голас быў чуцён, і песьняю жалобнай
 Ты зваў на барацьбу, на вольны шлях жыцця,
 Ты гора апяваў, сьніў шчасным край свой родны,
 Любоў к яму ты меў вялікую ў грудзях.

Прышла твая пара, і кончыліся зьдзекі,
 Замоўк нямілы зvon жалезных кайданоў;
 Да нас вярнуўся ты свабодным чалавекам,
 Заместа сіверу—свой край угледзіў зноў.

Злы-ж лёс цябе сыцярог, надломанага бурай,
 Каб скоры адарваць і ўжо навек ад нас,
 Ён зрабіў сваё: няжданыя хаўтуры
 Спраўляць прымусіў нас ў вялікі жыцьця час;

Ты у зямлі знайшоў спачынак посьле мукі
 У той час, калі, прачнуўшыся ад сну,
 Нядолі сын—твой брат—зьяў цяжары прынукаў
 І смелы крок зрабіў, каб стрэць сваю вясну.

Успамінак па табе жыць з намі вечна будзе!
 Цябе, пясняр-нявольнік, смелы барацьбіт,
 Твой родны край, народ твой не забудзе,
 Бо між сяўцоў дабра ты першы быў сяўбіт.

1921 г.

ГОРАД.

Шэрыя будовы ў нейкай дзікай злосьці
 Засланілі сонца ад маіх вачэй;
 І стаяць-сумуюць, як, нязваны госьці,
 Ці рабунак чыняць скрозь цішу начэй.

Вуліцы спляліся, камень—іхні грудзі,
 А над імі вісьне і туман і змрок;
 Топчуць іх штодзённа, як мурашкі, людзі,
 Топчуць на працягу—ўздоўж і напярарок:

Хто шукае працы,—хто ад ёй ў зьнямозе,
 Хто галодны дужа,—хто ў абжарстве ўстух,
 Хто ў бязвольлі волен, а хто—у вастрозе
 Сушыць сваё цела і марнуе дух.

Тут на кожным кроку можна бачыць цуды:
 Хто купляе цела,—хто таргуе ім;
 Адзін весяліцца,—другі сьветам нудзіць
 І глядзіць на жыцьце поглядам благім.

Усяго убачыш, усяго бясконца,
 Толькі не зьвяселіш гэтым ты грудзей,
 Бо няма тут ласкі і цяпла ад сонца,—
 Тут няма прастору вольнага палей;

А як сэрца рвецца на абшары нівы,
 Як пагляд імкнецца на лугоў прастор,—
 Дзе паўнее шчасьцем залатое жніва,
 Дзе каса на сонцы сыпле бляскі зор...

1921 г.

НОВАМУ ГОДУ.

З ясними згніми з ім'ямі, з ясними згніми
 Мы цябе чакали з шчасцем, Новы Годі
 Год стары **ДА ГАЛАВЕНЬКІ**
 Хай жыве прашоўны родны наш народ

Н І В Е.

Многа клаў я працы на тваіх загонах,
 Сьлёз і поту выліў—аж змачыў ральлю;
 Усю цябе я зьмерыў на шаг і гоны,
 І цяпер з надзеяй я цябе малю:

Урадзі ты, ніва, сеў мой ў добру пору,
 За цяжкую працу ты аддзякуй мне,
 Памажы, як раней, у мужычым горы
 Мне, маёй сямейцы, роднай старане.

Да цябе—да сонца, я зьвяртаю вочы,
 У нябеснай высі я малю цябе:

Шлі цяпло ты днямі, роскай крапі ўночы
 І ня дай загінуць ты маёй сяўбе.

1911 г.

Не абойдуць врасі зямлі маёй тваёй,
 Бо абойму братніх жыхароў наш народ,
 І салюцца сора у ідзі ўсе сацыялі—
 Толькі ты дай шчасць у жыцці, Новы Годі.

1922 г.

ГОРАМ

ДА САЛАВЕЙКІ.

Сьпей, салавейка, ты песьню вясёлюю,
Сьпей, каб прачнулася сэрца маё,
Ласкай напоўні ты грудзі мне кволяя,
Сьпей мне пра жыццё сваё.

Зычна тагды я з табою заліўшыся
Будзем сьпяваць мы пра радасьці дзён,
Так запяём мы, каб лес ўзварушыўшыся,
Рэхам адзваўся, як звон.

Мы зацікавім і сонца за хмарамі,
Вылунуць слухаць і зоры ўсе нас;
Я, апрануўшыся новымі чарамі,
Выйду страчаць лепшы час.

Сьпей, салавейка, мне песьню вясёлюю,
Песьні я гэтай чакаю душой,
Морам ўздымаюцца грудзі ўжо кволяя:
Хочацца песьні паслухаць тваёй...

1913 г.

НОВАМУ ГОДУ.

З яснымі агнямі, з зычнай песьняй волі
Мы цябе чакалі з шчасьцем, Новы Год!
Год стары памершы, хай памрэ нядоля,
Хай жыве працоўны родны наш народ!

Ў барацьбе за шчасьце мы нямала стрэлі
Гора, страшнай мукі, сьлёз і перашкод,
Шляхі замяталі да жыцьця мяцелі,—
Ўсё бадзёры духам вытрымаў народ...

Ўсюды на абшары чырванеюць сьцягі,
Асьвятляюць сьцежкі, як вясной—усход...
І прыгожай сталі родныя сярмягі—
Хоча жыць край родны і яго народ.

Разам з песьняй льецца ад душы жаданьне,
Каб пазнаў братэрску згоду ўвесь народ;
Мусіш яго споўніць на зары сьвітаньня
Ты, доўгачаканы, з шчасьцем Новы Год!

Гэй, ня моўкні, песьня, грайце зычна, струны,
І вітайце згодна гэты Новы Год;
Ўжо прастор вабраўся ў шоўкавыя ўруны
І нясе жаданы ніва нам прыплод.

Не абойдуць краем нашы нас спадзевы,
Бо абоймаў братніх жджэ увесь народ,
І сальюцца скора у адзін ўсе сьпевы—
Толькі ты дай шчасьця ў жыцьці, Новы Год!

1922 г.

НА СЬМЕРЦЬ БРАТА.

Памяці Андрэя Гурло.

Сярод магіл, так блізкіх майму сэрцу,
 І ты, апошні брат, знайшоў сабе спакой;
 Змагаўся доўга ты ўсёй сілаю са сьмерцю,
 Але яна змагла цябе кастляваю рукой.

Ў краёх чужых, ў пуцінах незнаёмых,
 Прымушаны цярпець няласкі непагод,
 Бадзяўся доўга ты, адорваны ад дому,
 Каб скласьці галаву за шчасьце і народ.

І з кволымі грудзьмі да роднай сваёй хаты
 Вярнуўся ты бяз спогадзі людзей,
 І ў ёй ты не знайшоў ні бацькі, маткі, брата,
 І стогн глухі ты выпусціў з грудзей.

А лёс—удары слоў, а цемра—навальніцы:
 Ты, кветка сьвежая—ахвяра віхуры—
 Знайшоў спакой ў глыбі сырой зямліцы.
 У тэй час, як жыць хацеў, загінуў без пары..

Нас ўсіх парознаму крышылі, рвалі буры,
 Ў нас сілы аднялі чужынскія куты;
 І вось, спраўляючы так цяжкія хаўтуры,
 Я плачу па табе ўсім жалем сіраты.

1922 г.

Я ВОЛЬНА ЖЫЦЬ ХАЧУ.

ДЗЕ ТЫ, ДОЛЯ...

Дзе ты, доля, дзе ты, доля?..
 Сіратою я живу;
 Цяжка ў хаце, нудна ў полі,
 Думкі кружаць галаву...

Як іду мяжой палосак,
 Бачу многа каласоў;
 Усе шумяць ў аднагалосак
 Шчасцем поўных галасоў,—

Я-ж адзін з сваёю песняй
 Ў няпрытомнасці пяю,
 І што далей—то балесьней
 Думку думаю сваю...

1911 г.

МАЛАДОСЬЦЬ.

Мінула многа год,—яна-ж ў грудзёх маіх,
 Вабраная вянком ўспамінаў, думак, чар,
 Скрозь сон мінулага сьвятлом трывожыць ўздых,
 Ўзмацняе сэрца стук, у крыві ўздымае жар...

Як кніга-летапіс, складаная вяком,
 Разгорнена прад мной. Я рвусь яе чытаць,
 І жыцьцём змораны, сяджу над ёй маўчком,
 Бо сам ня ведаю—з чаго яе пачаць...

Ўжо літары пасьцёр вялікі век яе
 І старасьветчынай мінуласьць абняла,—
 Ад будучых гадоў—зьмярканьнем аддае:
 Налева—цёмры сьлед,—направа—сон, імгла.

Хачу я адгарнуць хоць ліст адзін назад,—
 На год, на два вярнуць сваё жыцьцё,
 Але штурхае век, як нейкі злы вар'ят,
 Туды ў імглу, дзе згасьне пачуцьцё...

1916 г.

Я ВОЛЬНА ЖЫЦЬ ХАЧУ.

Змагацца я прывык... Жыцьцё—мая стыхія,
 І з ранніх дзён вядома мне турма
 І дні вядомы мне няволяю ліхія,

А шчасьце—вораг мой: яго ў мяне няма!

За ім ганяюсь я, лаўлю яго вачамі,
 І насустрэч я мысьлямі лячу,
 Ня сыплю, чакаючы я цэлымі начамі,

Бо, даўні раб,—я вольна жыць хачу!

Я пробаваў усё: ахвяры і маленькі,
 Ня чуў іх бог, ня чуў і чалавек:
 Заместа хлебных луст мне кідалі каменьні...

Я кляў сябе і свой злачасны век...

Бурліла кроў мая, мацнелі мае сілы;
 Пуцінай барацьбы я шчасьця стаў шукаць;
 І што-ж перада мной?—Вялікі рад магілаў...

І мушу я між іх, як ўкопаны стаяць...

Наўкол ліецца кроў, наўкол людзкія цені...
 Як-бы сшалелы, я—ня знаю, што рабіць,
 А сонца кідае крывавыя праменьні:

Куды ісьці? Я вольна хачу жыць!..

1915 г.

Я часта сам сабе пытаньне задаю:
 Чаму складаецца так жыцьце чалавека,—
 Як толькі родзіцца—ён дыша пахам кветкі,
 А жыць пачне—ганьбуе долю ён сваю?..

Прасторы многа так, кіпіць наўкол жыцьцё,—
 А шчасьця рай, што сьніўся у пялёнках,
 І песьні радасьці, што пеліся так звонка,
 Ня чуюцца цяпер, і вяне пачуцьцё.

Бадзёры сёньня я, а заўтра—як труха:
 Хваробы, голад, мор,—няшчасныя здарэньні
 Гарою валяцца, аж лопае цярпеньне:
 У вялікім сьвеце я—нікчэмная блыха.

Машына-чалавек, старэнная рука
 Вабрала ўсё прыгожасьцю живою,
 Як дні вясновыя ўбіраюць луг травой,
 А крыж, ім зроблены,—чакае бедака...

1913 г.

Кур'яныя ўражаныя Р. Сімавіч

1913 г.

ДА ДЗІЦЯЦІ.

Дзіця дарагое! Сірочая доля
 У гора спавіла цябе з малых дзён...
 О, цяжкае жыццё!.. Дзе ласка, дзе воля,
 Дзе мары маленства, салодкі дзе сон?..

На вочках сьлязіца сьлязу пераймае
 І коцяцца з твару адна за другой;
 Дзіцячае сэрца трывога зьядае—
 І ные пралеска пад бураю злой.

Хістаецца беднае тонкай былінкай,
 А вочкі—хоць сумны—зіяюць красой...
 Ой, цяжка глядзець на цябе, сірацінка,
 І, гледзячы, плачу я разам з табой.

Усюды так гожа, і сьпевы ліюцца,
 Ўсе з ласкай страчаюць маленства дзянькі;
 На жарты, пацеху глядзяць і сьмяюцца
 Далёкія, нават, ня толькі бацькі.

А сьлёзы-сіроткі—што горкія значаць!
 Ня знае дзіцятка бацькоў дарагіх,
 І горкае долі ніхто ня убачыць,
 А колькі сіротак на сьвеце такіх!..

Капыль, 1911 г.

ЦУРЦІЭ Д А Д

НЕ ГАСІЦЕ АГНЁЎ.

Не гасіце агнёў! Хай гараць весялей,
Хай палаюць іскрыста ў цьме ночы...
Не гасіце агнёў! Хай праменьні ясьней
Асьвятляюць праспаныя вочы!..

Не гасіце, бо досыць ўжо цьме панаваць,
Няхай полымя зыркае ўецца,
Ўжо дарогу ад цемры пара асьвятляць,
Ўдаль туман ужо рэдкі нясецца...

Не гасіце агнёў, пакуль ноч ня міне,
Пакуль сонца зямлі не сагрэе;
А прыгожы дзянёк серабрыста блісьне,
І дарога жыцця прасьвятлее.

Капыль, 1910 г.

КАБ Я МОГ ЛЯТАЦЬ...

Каб я мог лятаць, як сокол,—

Плаваць у вольнасці,
Дзе няма ніякага сцяна.

ХМАРЫ ПА НЕБЕ.

Хмары па небе плывуць, ня ўнімаюцца,
Думкі аб волі мае вырываюцца:
Хмары так хочуць шырокага, вольнага
У небе прастору, бясконца раздольнага,
Хочацца шпарка па небе лятаць.

Думкі-ж да шчасця мае парываюцца,
У шыры бязьмернай яны расцьцілаюцца:
Хочуць растацца з нядоляй зьвягліваю,
Хочуць абняцца з хвілінай шчасьліваю—
Долі і шчасця прыждаць.

Капыль, 1910 г.

...ні-б слухаю, сам сьцяна-б...

Буду-б новы дзень.

Кружыцца-б і акта-б.

Шлях трымаюць па прамень...

Капыль, 1911 г.

* * *
З песьняй звонкай, з песьняй волі
Мы даб'ёмся лепшай-долі;
Час сумлівы хай загіне,
Хай нядоля нас пакіне.

Льюща хай вясёла сьпевы!
На загонах рунь пасеваў
Спадзяецца хай уроды!
Воля сьвеціць хай народу!

Рэвель, 1917 г.

КАБ Я МОГ ЛЯТАЦЬ...

Каб я мог лятаць, як сокал,—
 Паляцеў-бы я туды,
 Дзе пяюць, пяюць навокал
 І ня ведаюць бяды...

І лятаў-бы я ў прасторы
 Паднябеснай вышыні,
 Сапачыў-бы ў высі гораў
 Ды лавіў-бы зор агні...

Ад варожае напасьці,
 Ад злых соў і каршуноў
 Я-бы мог тады схаватца
 У глушы густых лясоў.

Песьні-б слухаў, сам сьпяваў-бы
 І будзіў-бы новы дзень,
 І кружыўся-б і лятаў-бы,
 Шлях трымаўшы на прамень...

Капыль, 1911 г.

ВЕСЬНІКІ ВОЛІ.

Ты—пясьняр, а я—музыка;
 Доля роўная у нас:
 Мяне цешыць смык і скрыпка,
 Цябе-ж песьня, голас бас.

З сваёй скрыпкай з края к краю
 Абхадзіў увесь я сьвет,
 А цяпер я тут іграю,
 Нейкай ласкаю адзет.

Заіграем-жа мы моцна,
 Зглушым гора і бяду,
 І наш зык трубой галоснай
 Скажа ўсім, каб жыць ў ладу,

Каб заместа сьлёзаў—песьні
 Абнаўлялі сэрца жар:
 Птушкі першыя прадвесня—
 Я—музыка, ты—пясьняр!

1913 г.

К Л Ё Н.

Рукой маёй пасаджан клён;
Гальлём разросься пекна ён,
Шуміць лістамі, нібы звон,
З чатырох відзён старон.

Яго з надзеяй я саджаў,
Расьці як стаў—абгараджаў,
З вядра вадою паліваў,
На ўзрост ўсе сілы аддаваў.

Хай зерні ўсіх маіх надзей,
Што кінуў я з сваіх грудзей,
Растуць, красуюць харашэй,
Як клён падымуцца вышэй!

Капыль, 1921 г.

* *
* *

Люблю я мясячык і зоры
 І сонца радасны усход,
 Чырвоны вечарам заход,
 Туман, навішы па-над морам;

І хваль магутных голас звонкі,
 І лесу шум і рэчак бег,
 Ручча ў лугох зялёных сьмех
 І холад зімні, лета сьпёку;

І каласісту поля жнітву,
 Дзе праліваўся калісь пот,
 Пад хмарай цёмнаю клопот;
 Дзе чалавек тварыў малітву

Над сошкай, плугам, бараною
 З надзеяй сьветлаю ў вачох,
 Дзе ніва шчасьце ў каласох
 Прыносіць шчыра з дабратаю...

1921 г.

І ЧАМУ Я ТАК ДЗІЎЛЮСЯ...

І чаму я так дзіўлюся,
Паглядзеўшы на усход,
І надзеі аддаюся
За шчаслівы дзень ўпярод?—

А затым я так дзіўлюся,
Бо з усходам,—знаю я,—
Святлом раніцы уп'юся,
Стане іншаю зямля.

Ўсё прачнецца пасья ночы,—
Гоман птушак, лесу шум,
І абсохнуць мае вочы
Ад сьлёз горкіх пасья дум.

1921 г.

ЗМАГАНЬНЕ ЗА ЖЫЦЬЦЁ.

Прыслухайся к леса магутнаму шуму,—
 Як ціхая рэчка бурліць і цячэ;
 За буйнаю хваляй шыбні сваёй думай,
 Што коціцца валам, што далей—шпарчэй;

І ночы таемнасьць пазнай ты глыбоку
 І зор яе дробных агнёвасьць, сьвятло,
 Бляск месяца бледны, што зьяе звысоку,
 І сонца, што дарыць жыцьцёвасьць, цяпло;

Прыслухайся к песьні, што птушка шчабеча,
 К ўладарнаму крыку сыцяпнога арла:
 Ёсё гэта радніцца з жыцьцём чалавека,—
 Ці ў гэтым ёсьць капля хоць зла?

Як жыць толькі хочаш—натужыцца трэба!
 Жыцьцё—гэта мора, яно—барацьба,
 Спрыяе змаганьню і сонца і неба,
 Яму незнаёмы нядужасьць, журба.

Жыцьцё барацьбы ад ўсяго вымагае,—
 І ў гэтым жыцьцёвасьць, краса,—
 Яно многарубна, бяз межаў і краю...
 Дзе-ж сонца—там змрок і раса...

Менск, 1922 г.

ЗАГАД КОМУНЫ.

Разгарнулісь народныя хвалі,
 Ушыр і ўдоўж пацяклі-папалы і,
 І прарэзваюць цёмныя далі,
 Што ланцужныя пуці кавалі,
 За сабой што нядолю хавалі,—

А цяпер, як вясна, зацьвілі.

І плывуць скрозь з паводкай вясновай
 Чоўн за лодкай,—між іх караблі.
 І ланцужныя рвуцца аковы,
 І зьмятаюцца зьдзеку будовы,—
 Жыцьце сэнсам агорнена новым:

Дзеці ўсталі радзімай зямлі,
 Каб за долю, за шчасьце змагацца,
 Будаваць жыцця новага лад...
 Маякі мігацяць-зіхацяцца;
 Хто зблудзіўся—пачаў адгукацца,—
 Каб ад мэты жыцця не астацца

І каб споўніць Комуны загад!

Менск, 1923 г.

НАДЗЕЯ.

Паглядзела ласкай у мае ты вочы,
 Пасуліла шчасьце лепшых, новых дзён...
 З тэй пары ня знаю я спакою ўночы:
 Мяне кліча, будзіць многазычны звон.

Ён заве у далі, ён заве ў прасторы,
 Ён зьнімае пугы з сэрца і душы
 І сплятае думкі ў ясныя узоры,
 І сьпявае песьні ў сумны час цішы.

За табой імкнуцца ўсе мае жаданні
 Скрозь разоры-раны цьмянага жыцця;
 Ты дала мне зброю, зброю для змаганья,
 Акрыліла ўзьлёты—гмахі пачуцця.

Хоць і ня збыліся тыя яшчэ мары,
 Што калісь шагнула ласкава ты мне—
 Я-ж іду да мэты скрозь балот абшары,
 І табой жыву я ў яві і у сьне...

Менск, 23 г.

АД ШУМАЎ ГАРАДЗКІХ.

Ад шумаў гарадзкіх і ад сталёвых звонаў
Шукаю я часамі забыцця,—
Хачу, хачу змаганьня з іх на шым зялёным,—
Каб новы... Я ЗАГАРТОВАН.

Я загартован ў бойцы з ворагам,
Я загартован і у жыцці;
Цяпер я знаю, што мне дорага,
Цяпер я знаю—куды ісьці...

Мае шляхі—пуці бязьмежнасьці,
Мае прасторы—узвышкі зор,
Дзе для душы няма залежнасьці,
Дзе майму сэрцу няма разор.

Пасею думкі там між зорамі.
Там набяруся ад месяца чар;
Стуль пабратаюся з прасторамі,
Стуль прынясу я сонечны жар.

Менск, 1923 г.

Люблю я думкамі злітаць,
Каб быць крысы тваром, яе тварыцтва сведкам
І жыць дух душы забудцам.

Менск, 1923 г.

ЎСЁ ШЫРАЦЬ ДНІ...

Ўсё шыраць дні свой лёт, свой бег;
 Яны бягуць, бягуць бяз меры;
 Між старых вех да новых вех
 Пуцін шукаюць новай эры.

Што новы дзень—то новы бляск,
 То—жыватворчая крыніца,
 І нейкай сілай новых ласк
 Сьвет хоча ўвесь перарадзіцца,—
 Адзецца ў вэлюм новых чар,
 Як-бы прырода на прадвесьні;
 Нясьці жыцця чароўны дар
 І пець заўсёды шчасьця песьні...

Менск, 1923 г.

АД ШУМАЎ ГАРАДЗКІХ.

Ад шумаў гарадзкіх і ад сталёвых звонаў
 Шукаю я часамі забыцця,—
 Хачу, хачу змяніць я іх на шум зялёны,—
 Каб новы водгук пачуцця,

Маю напоўніўшы істоту і жаданні,
 Бадзёрасць духу ўскалыхнуў
 І разам з сонечным праменістым зіяньнем
 Надзею новую шапнуў...

І вось тады ўстаю я пазаранкам,
 Іду туды, дзе вуліцы, муры
 Канчаюць свой рубеж, а там—лясы, палянкі...
 шэпчуцца збажынныя дары

Скрозь змрочны цень, радзеючы ад раньня...
 Зачырванеецца усход-краса,
 І душу ўскалыхне птушынае сьпяваньне,
 І цела асьвяжыць маё раса.

На рубе двух міроў: між горадам, палеткам
 Люблю я думкаю лятаць,
 Каб быць красы тварцом, яе тварэння сьведкам
 І кволы дух души ўзбуджаць...

ХІЖЕДАРАТ ЎАМУШ ДА

Ўнове хіжэдарат да і хіжэдарат ўамуш да
 — дзівадае імваар р овануш
 —, інэлаге муш ан хі р ацінпмае урва, урва
 УСЕ рвадзіва і дкае мвон дак

МНЕ ХОЧАЦЦА...

Мне хочацца сонца паўднёвага ласкі,
 Мне хочацца сонца паўднёвага чар,
 Мне хочацца паху раскветшае краскі,
 Мне хочацца зьдзейсьненья мар...
 Загэтым ўзбуджаю я ў сэрцы грымоты,
 Загэтым ўзбуджаю я сонасьць душы;
 Загэтым я рвуся маланкай ў высьоты,
 Загэтым цураюсь спакою, цішы...
 Пачуцьці-трывога—мая навальніца,
 Пачуцьці-імкненьне—дух творчы расы,
 Пачуцьці-зьдзясьненьяне, то—шчасьця крыніца,
 Пачуцьці-паўднёвасьць—жыцьцёвасьць красы..

Менск, 1923 г.

Менск 1923 г.

ДЗЕ АКОРДЫ...

Дзе акорды струн жывыя?...

Дзе ты, радасьць, шчасьце, дзе?

Сэрца стрэлы агнявыя,

Як маланкі веснавыя,

Вырываюцца з грудзей...

Ї лягаюць, рэжуць хмары,

Прозяць сонца і красы;

Разьбіваюць толькі мары

Грому моцныя удары...

Жыватворчае расы

Я чакаю, спадзяюся...

Верыць хочацца так мне,

Што скрозь сьлёзы аж сьмяюся:

Вось, здаецца, вось—нап'юся...

Прасынаюся у сьне...

А ўсё іх не дачакацца—

Ї жыцьцё і радасьць—сон;

Роі мар у ім раяцца,—

Шчасьце, радасьць толькі сьняцца

Ї фальшывіць струнны звон...

ЭХ-БЫ У ПОЛЕ...

Эх-бы ў поле, на прывольле
 Выйсьці з вуліц гарадзкіх;
 Нібы зоры там куколі,
 Нібы вочы—васількі...

Там прыгожа... Пахне збожжа,
 Сьпелым коласам зьвініць,
 А тут стук душу трывожыць
 Ды пыл хоча асьляпіць.

Завірушна, надта душна;
 Як чарон нагрэты—брук,
 А там колас—друг паслушны—
 З ласкай горнецца да рук,

Для спатканья, прывітанья
 Бае байкі, шэпча быль;
 Я бы выйшаў ў поле з раньня,
 Ды да поля многа міль...

Менск, 1923 г.

Добра-б, каб дзетатак
 Хоць які быў у хаце,
 То сваіх дзіцятак
 Мог-бы гадаваці,—

А то бедны дзеткі
 Гэтак ужо шчазноць,
 Вьнуць як-бы кветкі...
 Што-ж маленькі знаюць?

М А Ё Ж Ы Ц І К П Ё

Посьле ўчарашняй душэўнай віхуры,
 Посьле насьмешак людзкіх і кпіцьця—
 Сёньня сьцішылася, змоўкнула бура,
 Сёньня бязьмежан палёт пачуцьця...

Сёньня так лёгка і хвораму сэрцу
 І думкам, што рвуцца бяз спынку з грудзей,
 А ўчора хаваў іх—заместа-ж іх сьмерці
 Я досьвітак бачу жыцьцёвых надзей...

А ўсё-ж ня кідае мяне задуменьне:
 Чаму так злажылася жыцьце мае,
 Што радасьць і шчасьце я бачу ў імкненьні,
 А стрэціся з імі мне лёс не дае?

Сохну і марэню,
 Кашаць дзіцяці лоб,
 Скорэ завьяду,
 Э таяў кавяку сьлёва.

Дзеткія пільва
 Дробненькіх, як мяў,
 Старшае з іх хвора—
 Воса дзе, б'ваць, сьмаку...

М А Ё Ж Ы Ц Ь Ц Ё.

Галу́бку.

Ну, падумай, браце,
Як мне жыці стала,—
Трэба згінуць ў хаце,
Так бяда прыстала.

Дзе ты не паглядзіш,
Дзе ня кінеш вокам,—
З горам не паладзіш
Ні плачам, ні скокам.

Годзік, як памёрла
Жонка маладая,
Зноў бяда прыпёрла:
Боль мяне зьядае;

Сохну і марнею,
Кашаль душыць горла,
Скора захварэю,
З твару краску сьцёрла.

Дзетачак пяцёра
Дробненькіх, як маку,
Старшае з іх хвора—
Вось дзе, братка, смаку...

Добра-б, каб дастатак
 Хоць які быў ў хаце,
 То сваіх дзіцятак
 Мог-бы гадаваці,—

А то бедны дзеткі
 Гэтак ўжо шчазаюць,
 Вянуць як-бы кветкі...
 Што-ж маленькі знаюць?

Хто іх пашкадуе
 Без матулі мілай?
 Ці-ж матка пачуе
 Плач іх над магілай?..

Як вочы мне векам
 Будуць закрываці,
 Хто-ж маленькім дзеткам
 Будзе спагадаці...

1912 г.

Добро-б, як д-водо
Хочь як брѣ ія хца
То снѣжкѣх хѣвѣ
Мот-бѣ гѣвѣвѣвѣвѣ

А то бѣдѣтѣ
Гѣвѣвѣвѣвѣвѣвѣвѣ
Вѣвѣвѣвѣвѣвѣвѣвѣ
НЯ ТУЖЫ...

Ня тужы, бядача,
Што сямейка плача,
Стогне, уздыхае,
Што шмат гора мае...

Гора яе душиць,
Гора яе сушыць.

Ня тужы, гаротны!
З хвіляй пералётнай
Гэта ўсё праміне,
Ў вечнасьці загіне,

Прахам ад нас пойдзе,
І мы шчасьце знойдзем!

Эх, тагды ў нас, браце,
Болей сілы хваце
Для змаганьня з злою
Крыўдай і нудою!

1912 г.

Сохну і марнею,
Кашпаль душыць горла,
Скора захварэю,
З твару краску сьцѣрла.

Дзетачак пярѣра
Дробненькіх, як маку,
Старшае з іх хвора—
Нось дзе, братка, смаку...

ДУМКИ АБ ВЯСЬНЕ.

Дачакацца-б скарэй той пары:
Каб пакінулі яшчэ віхары,
Напрыветныя буры знімалі,
Нудных песень каб болей на псалі.

Шэрань срэбны, пакутны мароз
Каб далі хоць агнуцца ад сьлёза;
Каб паводкі наўкоя занурчалі

ХАРАСТВО ПРЫРОДЫ.

А на нівах усходні пасту
Рунішо новай аб шчасьце шумю;
І сьнег, і жніў, і враты
Былі-б доляю лавідай багаты.

А ў прасторы палю і дзясю
У хоры міся каб сьнег галасю,
І каб родная лата і праг
Усьміхаліся шчасьцем і догай.

Зелянеў-бы чаротнасьця бор,
Сонрам зьяў-бы набесны прагтор,
Ночка слаба-бы балскі ларгун,
Дачакацца-б вясны чаротнор.

НЯ ТУЖЫ...

На тужы, бедана,
Што сямейка плача,
Стогне, уздымае,
Што шыта горд нас...

Годы во дувшыне,
ХАРЫЧЫНОВАХ

На тужы, гаротны,
Э хвіліч пералётнай
Гэта усё праміне,
У вечнасці загіне,

Прахам ад нас пайдзе,
І мы пачасьце знайдзем!

Эх, тагда ў нас, браце,
Болей сілм хваце
Для змаганьня з злою
Крыўдай і нудою!

ДУМКІ АБ ВЯСЬНЕ.

Дачакацца-б скарэй тэй пары,
 Каб пакінулі выць віхары,
 Няпрыветныя буры зьнямелі,
 Нудных песень каб болей ня пелі.

Шэрань срэбны, пакутны мароз
 Каб далі хоць ачнуцца ад сьлёз;
 Каб паводкі наўкол зажурчалі
 І лугі каб квяцістымі сталі;

А на нівах усходні пасеў
 Руньню новай аб шчасьці шумеў;
 І сявец, і жняя, і араты
 Былі-б доляю лепшай багаты;

А ў прасторы палёў і лясоў
 Ў хоры ліўся каб сынеў галасоў,
 І каб родная хата і поле
 Усьміхаліся шчасьцем і доляй;

Зелянеў-бы чароўнасьцю бор,
 Сонцам зьяў-бы нябесны прастор,
 Ночка слала-бы бляскі зарніцы...
 Дачакацца-б вясны-чараўніцы!

ДА ВЯСНЫ ЁЖО НЕДАЛЁКА...

Да вясны ёжо недалёка,
 І ты, сэрца, ня сумуй:
 Прыдзе час і з ім палёгка—
 Хоць у полі значуй!

Я пакіну тады хату,
 Дзень ўвесь буду працаваць,
 А ў вячэрні час дзяўчаты
 Будуць песьні мне сьпяваць;

Будзе сад шумець аб шчасці,
 Сьпеў прыгожы салаўя
 Будзе думкі навяваці,
 Буду пеці з ім і я...

Ня сумуй-жа, маё сэрца,
 Бо скрозь шыбы бачу я,
 Як зямелька награвецца
 І чарнее чуць ральля;

Бачу я, як сонца з высі
 Льле праменьнямі на дол;
 Кінь-жа, сэрца, ня журыся—
 Тады буду я вясёл.

ПРЫХОД ВЯСНЫ.

НА ПРАДВЕСЬНІ.

Люблю я лесу шум вясеньні
 І ў ім птушыны першы сьпеў,
 Пагляды сонныя праменьняў
 На росквіт радасны дзярэў.

— Люблю магутнае журчаньне
 З гары бягучае вады.
 І першы крык—вясны спатканьню—
 Варон і галак грамады.

Мне родна гэта ўсё дазваньня,
 Яно бунтуе кволы дух;
 Ляцяць мае туды жаданьні,
 Араты—дзе і дзе—пастух.

— Здаецца, кліча мяне к працы
 Мой конь худы, мая саха;
 З нядоляй горкаю растацца
 Заве жалейка пастуха...

Капыль, 1921 г.

ВЕСНАВОЕ.

Сонейка яснае сьвещіць-сьмяецца,
 Кідае промень—цалуе зямлю;
 Неба лазуркам блакітным здаецца—
 Шчырае шэпча прыродзе—люблю...

Песьні ліюцца у высі над долам,
 Шэпча ручай свае гымны вясне;
 Чуецца шчасьце і жыцьце наўкола,
 Просіцца ўліцца у грудзі ка мне.

Сад распусьціўся, цьвіце зелянінай,
 Траўкаю сьцелецца поле-дыван...
 Кружацца думкі—нясуць успаміны—
 Здаецца, прыродай і сонцам я п'ян...

ПРЫХОД ВЯСНЫ.

Льлюцца радасныя песьні,
 Як руччы шумяць яны,
 І ранейшых дзён, так цесных,
 Адляцелі буры, сны.

Ўсё шуміць і ўсё хвалюе,
 Весяліцца і пяе;
 Ласку сонца сэрца чуе—
 Жарам нейкім аддае.

Сонца сьвеціць, сонца грае,
 І на звольненай зямлі
 Ўжо травіца вырастае,
 А збажына на ральлі!

Пазбыліся грудзі хмараў,
 Як і ўвесь шырок-прастор,
 І чакаюць яны чараў
 І ад сонца і ад зор...

Ўюцца думкі і жаданьні
 І бурліць у жылах кроў,
 І ў абоймы зваць каханьне,—
 Як усё—і я гатоў.

ПРЫХОД ВАСНЫ

УЖО ВЯСНА.

Рака бурліць, рака нясецца,
 Парваўшы пугы, ўдаль цячэ,
 А сонца твар вясной сьмяецца
 І прыпякае ўсё ямчэй...

Рака бяжыць, бунтуюць хвалі,
 Узнімаюць белыя грабні
 І рвуцца ў радасныя далі...
 Наўкол—прастор, краса, агні...

За хваляй думка ўдаль імкнецца,
 Прастору хочацца душы,
 І песьню хочацца запеці,
 Нуды пазбыўшыся й цішы!

1922 г

НАД РЭЧКАЙ.

Разгарнулася рэчка прасьцірадам тонкім,
 Стужкі даўжынёю, люстра вод блішчыць,
 І нанаўпярэдкі з песьняй стройнай, звонкай
 Шпаркіх хваль чародка шустра ўдаль бяжыць.

Як відно, агоркла ёй зімы няволя, —
 Скінуўшая путы, рада пець вясне,
 Як пакутнік доўгі, ўбачыўшы раздолье.
 Думку кінуць хоча аб ранейшым сьне.

І пяе, плюскоча весела бясконца;
 Казкай нейкай рэха ў лесе аддае...
 Сьвеціць ласкай з высі агнявое сонца,
 Характва красою сьвет ўвесь адзяе...

1922 г.

ДА ПРАЦЫ.

Ластаўкі шчабечуць пад маёй страхою,
 Акрыяўшы крыкне верабейка: „жыў“!
 А на хаце, крытай гонтаю старою,
 Сівы галубочак крыльле разлажыў.

Пупышкі пад сонцам распускаюць дрэвы,
 На парозе дзюбу гострыць жар-пявун,
 Раніцай ці ўвечар сяло глушыць сьпевам,
 А ў хляве рагоча конік, мой пястун!

Адпачыўшы добра пасьяля зімы лютай,
 Цаліну паедзем заўтра мы араць.
 Хоць цяжкая праца мужыка—пакута,
 За яе-ж нам ніва многа можа даць.

Ўстану я раненька, а хто рана ўстане,—
 Працы больш уложыць, будзе лепшы спор.
 Таму сонца з неба ласкай сваёй гляне
 І засушыць пырнік, верас і чабор;

І ральля у пору ўляжацца, упрэе,
 І раней за ўсіх я буду засяваць,
 Бо, як кажуць людзі—дзе і як пасееш,
 Гэтак-жа і з працы будзеш карыстаць...

ВЕСНАВІЯ ЧАРЫ.

Разьлілісь ў паветры веснавія чары;
 І к прастору рвецца маіх думак рой,
 Кроў хвалюе ў жылах, сэрца дыша жарам,
 І душа складае дзіўнай песьні строй...

Хочацца, каб шчасьцем днёў вясновых, гоных
 Жыцьце прасьвятлела і мае пары,
 Бо агоркнуў надта час зімы астрожы,
 Без пагляду сонца і сьвятла зары.

Хочацца пад кусьцік сьвежай зеляніны,
 Каб ўдыхнуць у грудзі яго лісьцяў пах,
 І пахучых кветак белага язміну,
 І травы зялёнай на лугох, палях!

Вось чаму ня ў сіле я стрымаць жаданьняў:
 Хочацца мне ласкі шчырае душы,
 Хочацца упіцца марамі каханьня,
 Кінуць адзіноту сумную душы!

ПЕРШАЯ КВЕТКА.

Шлюць малітвы сонцу дрэвы,
К небу ўзняўшыя галіны,
З шумам радасным і сьпевам
Просьцяць ў сонца зеляніны.

Ціхі ветрык чуць хістае
Іх вяршыны ў нейкай лені;
Сонца шчыра пасылае
На малітвы іх праменьні.

Вось ўжо пукнула пупышка,
А за ёй—глядзі—другая;
Пачакаўшы яшчэ крышку—
Ўжо і лісьцік выглядае;

А на доле, пад кустамі,
Між сухіх лістоў і трэсак
Ўсходзіць белымі лістамі
Кветка першая—пралеска...

Менск, 1922 г.

ВОРЫВА

ЯК ГОЖА...

Як гожа ў паветры запахла вясной,
 Як зырка пячэ залацісты прамень!
 Луг сьцэлецца траўкай, шыр ніў збажыной,
 А з зелені лесу саткаўся ўжо цень.

Вядзе вецярочак над рэчкай гамонку,
 Што доўгаю стужкай праз зелень блішчыць,
 Скрозь чуюцца песьні вясёласьці звонкай,
 сіліцца кветка лісткі распусьціць.

Хто працай заняты,—хто песьні сьпявае...
 Эх, вабіць прыроды вялікі прастор!
 Эх, міла, прыгожа пара веснавая,—
 Рад рвацца душою да сонца і зор!

1922 г.

ВОРЫВА.

Пырнік узрос, абуяла дзярна,
 Не прабіць яе ломам, лапатай...
 Верне сошка зямлі мох калматы,
 Аб каменьні скрыгоча яна...

— Будзь шчасьлівы, багаты, араты!

«Ну, мой конь, ну, сівенькі мой конь!—
 А як кончым—паедзем да хаты»...
 Як з сявенькі на ролю зярняты—
 Ад падкоў ляцяць іскры-агонь...

— Будзь шчасьлівы, багаты, араты!

«Абарваўся увесь, нібы пень,—
 Скрозь на сьвітцы—за латаю лата,
 Ну, мой конь,—можа будзем багаты
 У добры час, у шчасьлівейшы дзень!»

— Будзь шчасьлівы, багаты, араты!

«Я—мужык,—ты-ж—мой верны слуга;
 Наш прастор—аж ад поля да хаты...
 Будзе мне, мужыку, колісь сьвята,—
 Табе-ж сена і нова дуга»...

— Будзь шчасьлівы, багаты, араты!..

В Я С Н О Й.

Па нябеснай сіні ўдаль пывуць грамады
 Аблакоў хмурлівых, што пляла зіма,
 І жычліва сонца на зямлю шле рады,
 Нібы-та дзіцяці верная кума.

Рэчка серабрыцца бесканечнай стужкай,
 Лес сплятае казкі дзіву хараства;
 Ў ім вясельле ладзяць весялушкі-птушкі,
 А над лугам руньню сьцецеца трава;

Па ёй бусел ходзіць, меўшы выгляд свата,
 Над балотам гусі ладзяць карагод,
 А на поле вышаў з конікам араты,
 Ён красой вабраны, нібы новы год;

А пад ім снуюцца ластаўкі, як мары,
 Да жаўронак гучна гымн пяе вясне;
 А здалёку чутны кавалёў удары,
 Што куюць з вясною шчасьце старане...

1923 г.

ДУМКІ АБ ШЧАСЬЦІ.

Сэрца стамілася цяжкай няволяй,
 І адзінота агоркла яму:
 Хочацца к сонцу, хочацца ў поле,
 Хочацца скінуць цяжар і турму.

Ўсюды так гожа, ў расквеце прырода,
 Птушкі шчабечуць у гушчы лясоў,
 Сонца чаруе красою усходу,
 Многа аб шчасьці пяе галасоў.

Хіба я лішні на белым на сьвеце?
 Хіба радзіўся, каб плакаць—ня пець?
 Струны свае я наладжу нарэшце —
 Будуць яны мне аб шчасьці зьвінець.

І запяю я галосна пра волю,
 Песьняй сваёю напоўню свой край,
 І на прасторы шырокага поля
 Узыйдзе красою прыгожаю рай.

С Я Ў Б А.

На полі хораша. Ё зялёны колер шоўку
 Мяжа апранена. Чарнее шыр ралі;
 Яе абшар—прастор нязьмерана далёкі
 Вясной прыгожаю вабранае зямлі.

На ролю кідаю зярняты я з сьвенькі;
 Яны блішчаць красой на сонечным сьвятле,
 А нешта мне з лазы шапача памаленьку
 Аб новых днёх, аб шчасьці і цяпле...

І радасьць нейкая мне душу напаўняе:
 Уладар зямліцы—я, а маці мне—яна;
 Павіннасьці сяўца на ёй свае спаўняю.
 І шэпча ласку мне надзейную вясна...

Яна гаворыць мне, што ўзыйдзе зелень руні,
 Аб долі шаматнуць пасьпеўшы каласы
 І жыцьця лепшага прабуджаныя струны
 Сальюцца ў гімн з усім для шчасьця і красы...

СВІТАНЬНЕ.

Скрозь туман праглядае світаньне,
Вецер цёплы павеяў з палёў,
Пеўня з далі пачулась сьпяваньне
І гамонка і крык вераб'ёў...

Шпак заліўся у садзе спрасонку,
Ён нястройна пакуль-што пье,
Але правіцца голас, і звонка
Гымны стане сьпяваць ён свае.

Ўсё чакае усходняга сонца,
Лічыць шчасьцём, каб першым сустрэць,
І магутную песьню бясконца
Пад гарачаю ласкаю пець.

Н О Ч.

Месяц бляск свой серабрысты
Шле на сад, і бель лістоў
Нейкім проблескам іскрыстым
Разаслалась між кустоў.

Блішчаць зоры-агняцъветы
І кладуць на сіль узор;
Усё красой наўкол адзета,—
Шыр нябёс, зямлі прастор.

Я красую гэтай ночы
Ачарован. Саду шум
Прыглядзецца заве вочы
І зганяе цені дум.

Упіваюсь я красую,
Грудзі поўныя ад мар,—
Месяц срэбнай паласою
Асьвятляе мой абшар...

РОСКВІТ.

Паабапал пратоптанай сьцежкі,
Што, як зьмейка, паўзе да гумна,
Розных кветак з травой ўперамешку
Наўтыкала старанна вясна...

А праз плот выглядае з гароду
Многа розных прыгожых расьлін...
А на вуліцы сьмех, карагоды,
А у садзе, між стройных галін,

Прыбыло гэтай ноччу прынады:
Распусьцілася сьнежная бель;
Пчолы дзеляць здарэньні і рады,
З чарак-красак каўтаючы хмель.

ДІСНО НУ

МАТЫЛІК.

Лапача матылік, аб шыбы лапача, он іхіЦ
 Ён просіцца ў хату ка мне, ацірае кн А
 Паведаць мне ласку ён нейкую хоча— У
 Ён хоча сказаць аб вясне. шчымі длаб У

Я рад табе веснік, рад шчыра бясконца
 Я цешуць з цябе на вакне, асці І
 Аблітым красою вясновага сонца, Х
 І гымны сьпяваю вясне. асцім ібвэ С

А ты, мой прыгожы, ня рвіся у хату: А
 Тут нудна, тут цесна душы, — кінрао дьП
 Тут гэтыя вокны—рубежныя краты, асціН
 А сьцены—парканы цішы... асцім ібвэ Р

1923 г. Пянісуцькіх асцім ібвэ
 Пянісуцькіх асцім ібвэ
 Пянісуцькіх асцім ібвэ

1923 г.

1923 г.

У Н О Ч Ы.

Скрозь нязмерную гладзь у люстранай вадзе
 Адбіваецца мясяц бялявы;
 З хваляй быстрай вады казку ночы вядзе,
 Прывітаньне ёй шэпча ласкава;

Ціхі ночы спакой ўсё наўкол апавіў,
 А ня сьпіць толькі рэчка—бурліва;
 У ёй жыцьцё не стаіць, яе быстры прыліў
 Ўдаль імчыцца стралою—на дзіва.

Ціха шэпчуць кусты над люстранай вадой
 І штось лісьці таемна гадаюць;
 Хвалі плешчуць, нясуцца удаль грамадой,
 Сваёй музыкай сон адганяюць.

Лісьцям міла шаптаць, думкі думаць ў цішы
 Пад рачныя званы-пералівы;
 Ночы сон ня трывожыць іх думак душы—
 Яны шэпчуць і шэпчуць шчасьліва.

Мне так міла стаяць над ракою вясной,
 Думкі думаць пад шэпты рачныя;
 Хвалі быстра ляцяць ўдаль адна за адной,
 Успамінкі нясуць дарагія...

Пецяярбург, 1913 г.

ДОСЬВІТАК.

Ціша спуджана нямая
 Сьпевам пявуна,
 І вятрочкам ціхім мая
 Кранена струна.

Ціха дрэвы зашумелі
 Лісьцямі ў саду,
 Птушкі весела запелі,
 Дзесь чуваць дуду.

Гляне, гляне з неба сора
 Сонца ясны твар,
 З пазаранкам ўсе прасторы
 Апяе дудар.

Ўзбудзіць ён санлівасьць вёскі,
 Ўзбудзіць ён палі,
 Што пакрылісь срэбнай роскай...
 Праца на ралі

Закіпіць жыцьцёвым варам...
 Лес, высокі бор
 Панясуць свой гук абшарам,
 Панясуць ў прастор...

Я ВОКНЫ НАСЬЦЕЖ АДЧЫНЮ...

Я вокны насьцеж адчыню,
 Зірну на сад паўнюткі белі,
 І гэтых кветак пах ўдыхну,
 Што так прыгожа заквятнелі...

Ў прыродзе колькі хараства!
 І дзе ні глянь—ўсё поўняць чары:
 Дол ўслала сьвежая трава,
 Дыван красы—усе абшары...

І вокам далі не абняць...
 Стаяў, здаецца-б, ды дзівіўся
 Ды слухаў песьні, што зьвіняць...
 А марай сьветлай к небу ўзьвіўся-б,

Скуль зьяе ласкай сонца блік,
 А ноч прэсьцяць сьвечкі-зоры,
 Ды месяц—слаўны маладзік—
 На сіні тэ сярпа узоры...

1923 г.

У Л Е С Е.

Шуміць, шапоча, шэпча лес...
 Пад ветру ціхі сьвіст
 Шле пацалунак ліст
 Лісту-сябру пад цуд нябес—

Агністы промень ў ясны дзень...
 Абоймаў просіць стройны дуб
 Ў бярозкі стройнай—ладзіць шлюб;
 Ад іх кладзецца марай цень...

Да клёну туліцца сасна;
 Асіну поўніць сполах-ўрок;
 Сапраўды—можа назнарок—
 Паўнютка сорамам яна.

Шуміць, шапоча лес тусты
 І нейкай тайнай повен ён;
 І звон і шум, і шум і звон
 Трывожаць дрэвы і кусты.

І рвецца думка не адна
 З душы маёй пад шум і звон...
 Варожыць яў, чаруе сон:
 Ўпрыродзе і ў душы вясна...

ЗЯЛЁНЫ ПРАСТОР.

Рунеюць палоскі, як стужкі,
 Ёх межы шаўковыя строчаць;
 Над імі ўзьнімаюцца птушкі,
 Садзяцца, пяюць і лапочуць;

Над імі іграюць праменьні,
 Ёх ветрык паўднёвы цалуе;
 За імі вось там, ў аддалены
 Луг бусел рупліва вартуе...

Вось лес, зелянінай вабраны,
 Паслаў дываны—свае цені—
 Пэрсыздзкай красою сатканы;
 Мо' хіліцца стаць на калені

З сваёй гаспадарчай вітаньню?—
 Ён шырыць пагляд свайго вока
 На гэты прастор з мілаваньнем,
 Што з кветак сатканы і шоўку...

1923 г.

НАВАЛІНЦА

ЗЯЛЁНЫ ШУМ.

Смалой кадзіліць лес хваёвы,
 Шуміць паволі—штось пяе...
 Сасонкі з кудрамі галовы
 Схіляюць ласкава свае—

І шлюць удаль вакруг паклоны,
 Завуць панюхаць пах смалы,
 Паслухаць шэпты—шум зялёны—
 Ды казак гоман удалы...

О лес густы, о лес хваёвы!—
 Счарован я тваім жыццём;
 Твой кожны зык мне родзіць словы;
 Хістаньні будзяць пачуццё...

Я рад бываць ў тваіх улоньнях
 І пах смалісты твой ўдыхаць.
 І ў хоры шумаў, тваіх звонаў
 Свой сьпеў галосны уліваць...

1923 г.

НАВАЛЬНИЦА.

Нібы ваяцкія мячы
Ці вогненныя стрэлы,
Пачалі неба скрозь сячы
Маланкі ашалела;

Бяжыць пужліва хмараў раць
Ад вогнішчаў тэй сечы,
Што зыркім полымем гараць,
Нібы вагранкі-печы;

Зычаць, як тысячы гармат,
Грымотаў барабаны:
Халодны вецер студзіць град,
Што кроўю льецца з ранаў.

Вялікі час, страшэнны час,
Час грознай навальніцы!
Вось стаў вузець маланак пас...
Вось скоро праясьніцца,

І вільгаць хмарнае крыві,
Што ў бойцы льецца з неба,
Зямлі расьліны ажывіць
І узбагаціць глебу...

НАД УСХОД СОНЦА.

Сьцішна вецер падзьмуў

З мора вольнага,

І туман агарнуў

Шыр прасторную;

Луг наўкол зашаптаў

Байкай-казкаю,

І усход зазіяў

Дзіўнай ласкаю;

Зелянеюць палі

Пад праменьнямі,

Поўны скібы раллі

Цьветам-зельямі;

Засьпяваў салавей

Звонкім голасам,

І запахла з палей

Сьпелым коласам...

НАВАЛЬНИЦА:

ПАСЬЛЯ БУРЫ.

Сьціхнуў вецер, сьціхла бура,
 Сонца глянула з-за хмар;
 Погляд свой, дагэтуль хмуры,
 Кінуў я на даль-абшар:

Ўсё чароўна, як у казцы,
 Пасьля буры і грамоў;
 Агарнулась сэрца ласкай,
 Нібы чуючы любоў...

І так міла ўсё для вока—
 Неба, сонца і прастор,—
 Што падняўся-бы высока—
 Аж да сонца і да зор.

РАЊЦАЙ.

НАДЫХОД ЛЕТА.

Звоны аваdzёна у паветры носяцца
 Над цвiтучай гунькай буйнай ярыны,
 I трава касiцца ў касавiцы просiцца,
 Дзесь над канюшынай чутны кос званы...
 I адтуль паволi над лугамi, полямi
 Мёдам пах разносiцца, пах салодкiх сот,
 Жыта пасьпявае, хвалiцца куколямi,
 А над рэчкай галкi выпусьцiў чарот...
 Усё скрозь лятуценiцца, неба сiнь праменiцца,
 Шле свае вiтаньнi мору каласоў
 I ўсяму, што стрэнецца, што цьеце, зяленiцца...
 Ценi распаўзьлiся ад густых лясоў;
 Ганарыцца возера, серабрыцца люстраю,
 А над iм палашчуцца качкi, качуры;
 Ластаўкi—мух ласаўкi—над iм ўюцца шустрыя,
 Ды прастор турбуюць грайкi-дудары...

1923 г.

1913 г.

НАД РЭЧКАЙ.

Шэпчуцца ціха асока з чаротам
 Над гладзьдзю люстранай вады
 І цешацца ласкай пад сонца сьпякотай,
 Пазбыўшыся гора, нуды...

А рэчка нясецца, калышуцца хвалі
 І срэбнаю пенай ўдалі мігацяць,
 Хаваюцца дзесь-та ў прасторныя далі,
 На зьмену тым хвалям другія ляцяць.

І гэтак бясконца ідуць чарадою,
 Пастроіўшысь стройна ў рады,
 Срабрыстыя бляскам, крышталёны красою...
 Куды-ж яны рвуцца, куды?..

1922 г.

РАЊІЦАЙ.

Як ты мне міл, усход румяны,
 І дзіўны блясам твой прамень,
 І белы луг расой засланы
 І лесу шум, што кінуў цень.

І любя мне глядзець на поле,
 Дзе колас гнецца да зямлі,
 Дзе радасьць ясная і воля
 Наўкол ўсё чыста абнялі.

І любя мне глядзець на вёску,
 Дзе чуцен голас мужыкоў.
 Той ладзіць воз... На луг шырокі
 Грамада рушыла касцоў.

Пастух хлявы ўжо адчыняе;
 Вароты жаласна скрыпяць,—
 Кароў на пашу выганяе;
 Авечкі кучкаю стаяць.

А песьня птушак галасіста
 Вясець луг, зялёны лес,
 Ды сонца яснае агніста
 Шле ласку дзіўную з нябес.

1913 г.

НАЦІНА

Як ты мне ўчод рўмны,
 Дзеўны твой прэма,
 І бэры ўл бэсоў завэны,
 І лэсэ пэнь.

КАСЬБА

Блішчаць на сонцы стальлю косы,
 З травы зганяюць срэбра росаў,
 Ё рады, у стройныя палосы
 Кладуцца сьвежыя пракосы.

Дзесь песьня льецца з яснай далі,
 Мянтушкі звонка зазычалі,
 І копы зданьнямі пасталі...

Там, дзе кусты з травой шапталі,

Цяпер засталася іржышча,
 І сьпёка сонца, як агнішча,
 Усюды сее пажарышчы,
 Ды болей вольна ведаць сьвішча...

1922 г.

НАЧНОЕ.

ПЕРАД ЖНІВОМ.

Сьпелым звонам зазвінелі каласы,
 Стан саломінкі згінаецца трашчыць;
 Цьвет валожкі дзе-ня-дзе яшчэ блішчыць...
 Ва ўсім гэтым многа, многа ёсьць красы...

Як-бы мора, шыр далёкая лягла,
 І бунтуе, і хвалюе, і пяе;
 Нейкай радасьцю і шчасьцем аддае,
 Увесь прастор магутнай ласкай абняла...

І шумяць, шумяць і звоняць каласы
 І чакаюць, калі прыдзе жнея жаць,
 Калі будзе песьні жніўныя сьпяваць,
 А ёй ўторыць будуць хорам галасы...

1922 г.

МОВЕЧАР.

Закацілася сонца чырвонае,
 І даліна сьпяшыць пацямнець;
 Узыйшлі ў небе зоркі чароўныя,
 Сталі весела, ясна гарэць;

Ў люстра возера месяц ўглядаецца,
 Бляскам срэбным ён хвалі абліў,
 Каля лесу туман расьцілаецца;
 Сон ўсё поле сабой ахапіў...

Ўсё замоўкла, і хочацца, хочацца
 Ў ласцы ціхага сну спачываць,
 Сэрца-ж б'ецца у грудзях і просіцца
 Невядомае шчасьце пазнаць...

НАЧНОЕ.

Пазяхнула сонца позехам салодкім
 І сьпяшае рупна за нябесны схіл,—
 Каб знайсці там часу на спакой кароткі,
 Каб набрацца болей жыватворчых сіл...

А на зьмену сонцу выплываюць зоры,
 Ды пазычыў месяц у яго сьвятла,—
 Каб з ліхтарняй гэтай пільнаваць прасторы,
 Якіх хоча крыўдзіць ночная імгла...

Захісталісь сонна саду майго дрэвы,
 І гасьцінцу далі патанулі ў змрок;
 І сьцішыўся гоман, і замоўклі сьпевы,
 Нібы іх зайздросны чараўнік урок...

Ўсё накрыла коўдра летняй цёплай ночы,
 І няма, здаецца, краю тэй цішы,
 Што сьцішыла мары, што закрыла вочы,
 Што дала спачынак многім для душы...

1923 г.

У ЧАС НОЧНЫ.

Цячэ цішком, плюскочацца
 І ўдаль бяжыць рака...
 Шу-шу, шу-шу!—шапочацца
 Над ёю асака.

Схіліліся алешыны
 І дрэмлюць над вадой
 Спакоем ночы сьцешаны,
 А зоры грамадой

Мігаюць ў небе бляскамі,
 Глядзяць скрозь вётлы крон,
 І сэрца поўніць казкамі
 Чароўны, ціхі сон,

Што апавіў ваколіцы
 Салодкім хмелем чар...
 Рака цячэ—ня кволіцца,
 Палёт бадзёрыць мар.

А разам з ўсім так хочацца
 Спакою для душы...
 У жылах кроў плюскочацца,
 Як рэчка ў час цішы...

1923 г.

Ж Н Я Я.

Загарэлі твар і рукі,
 Стала русаю каса,—
 Ня відно-ж нізваньня мукі,
 А дзіўней стала краса...

На бярам'і снопік першы,
 На плячы яе сярпок,
 На снапа паложан версе
 З васількоў жывых вянок.

Станам стройна, як бярозка,
 Зорны бляск зіе з воч,
 І цалуе вецер коску,
 Злыя думкі гоніць проч.

На заходзе да хацінкі
 Пасьпяшаючы ідзе:
 Сёньня сьвятні дзень—зажынкі,
 Покуць—мейсца барадзе*).

А паставіць—дзінкнучь чаркі...
 Як сям'я сядзе за стол,
 Запішчаць у печы скваркі,—
 Гэткі звычай нашых сёл!

1913 г.

*) Барада—зажынальны, невялічкі снапок жыта (Слуцкі павет).

У ПОЛІ

ЧАС ЖНІВА.

Вось і жніва—час ахвочы;
 Чуцен сьпелай нівы звон;
 Серп назублен і наточан;
 Чыста рэжа жыта ён...

Сонца жарам смаліць вочы,—
 З плеч скідаецца каптан;—
 Твар румяніцца дзявочы
 І бярозкай гнецца стан...

Пачасінна смага смокча,—
 Там баклажка пад снапом,—
 Ў міг вадзіцца заплюсоча,
 Ў горла лінецца руччом...

Зноў, як ведзьма, захістае
 Постаць сьпелага жніва—
 Жнея сноп камлём стаўляе,
 Коску спусьціць галава.

Жнеі некалі важдацца—
 Сьпелы колас, нібы пух,—
 Трэба жаць, трэба старацца...
 Колькі спрыту, які рух!..

У С А Д З Е.

Ноч спавіла прасторы сном,
 Сабой усё заваражыла;
 Глядзяцца зоры з неба міла
 Ды месяц вузенькім сярпом.

Люблю цябе я, лета ноч—
 Цябе прынаду адпачынку;
 Лаўлю я зык ліста, былінкі,
 І не магу самкнуці воч;

Салодзіць ўсё і ўсё п'яніць—
 І пах пасьпелай садавіны,
 І шум лістоў, як шэпт дзяўчыны,
 Мне з кожнай хвілай што-сь суліць.

Я ў мыслях бачу нейкі рай,
 К яму імкнуцца мае мары;
 А ў сэрцы, сэрцы колькі жару,—
 Здаецца блізкім шчасьця край.

Ад гэтых мар і забыцьця
 На сэрцы лёгка, лёгка стала...
 Вось гучна яблыка апала,
 Спужаўшы соладзь пачуцьця..

1922 г.

У П О Л І.

Цяплом агорненае поле
 Цвіце, красуецца, шуміць...
 А колькі колераў, раздолья!
 І кліча ўсё і весяліць...
 Удалі чутны косаў звоны,
 І пахі вялае травы
 Цудоўна поўняць ўсе староны,
 І шоўк зялёнай муравы
 Шуміць баязна, палахліва,
 Пакорна жджэ сваёй чаргі;
 А там—наспела жыта жыва...
 Яшчэ—дзянёк альбо другі—
 І прыдзе к ёй жняя рупліва,
 Зажынак песьню ёй сьпяе,
 Пагляд на постаць свой шчасьлівы
 З паглядам сонечным зьліе...
 І серп на сонцы зазіяе,
 Ў гушчар пралезе, будзе жаць;
 А ветрык ціха зашугае,
 Каб жнею холадам абдаць...
 Ячменны колас ўжо наліўся,
 Як рута, зелен шчэ авёс,
 А лён блакітнасьцю зацьвіўся,
 Чакае вільгаці ад рос.
 Бялее грэчка з пахам мёду,
 Бялее, нібы сьвежы сьнег...
 І ўсё чаруе, ўсё салодзіць,
 І ня любіць красы тэй—грэх...

У П О Л І

Ж Н І В О.

Насьпелы колас гнецца к долу,
 Вядзе ватрыска з ім гамонку;
 І звоніць серп сталёвы звонка
 У такт за песняю вясёлай...

Шуміць насьпелы колас жыта
 Паўздоўж нязмернага абшару;
 А сонца паліць, як пажарам,
 І потам твар жніі абліты...

Здаецца—марыць ўсё сьпякота,—
 У цень ляціць хаватца муха,—
 Ня шкодзіць гэта жніі-зуху,
 А спору больш дае, ахвоты...

1922 г.

СОН БОРУ.

Колькі ў небе лсных зор,
 Як рог ці серп, там месці.
 Пад іх бляск быліць цёмны бор;

ПОЛУДЗЕНЬ ПРЫ ЖНІВЕ.

Я. Купалс.

Сонца паўднёвае, жар несъцярпімы;
 Жыта шуміць ядраным каласом;
 Песьняў напевы ліюцца любімых,
 Хіліцца жыта пад жнеяў сярпом.

Момант... І песьня замоўкла паволі,
 Гнуцца ўжо жнеі снапочкі вязаць...
 Радасна сэрцу на гэтакім полі,
 Рвецца яно ў паднябесьсе лятаць...

Борзьдзенька жнеі снапы павязалі;
 Кожная сноп свой крыху паднясла.
 Ён у радочак яны пастаўлялі
 Вокал, каб цень іх гурток абняла.

Ў рад яны ціха, як гусі, паселі,
 Вынялі полудзень з торбаў сваіх...
 Радасна вочы іх кожнай глядзелі...
 Ветрык ціхутка прымчаўся да іх.

1913 г.

КАНЕЦЬ ЛЕТА.

Песьня лета ўжо адпета,
Ліст апошні адшумеў,
І разьдзетых, як шкілетаў,
Сумны рад стаіць дзярэў...

Адцвіла вяргінь, лілея,
Сад вабраўся у нуду,
І замоўклі песьні жнеяў,
А пастух зламаў дуду...

На спачынак серп паложан
І павешана каса;
Вецер холадзен, трывожан...
Куды дзелась ўся краса?...

І ня выйдзеш і ня глянеш
Ты нікуды са двара...
Уздыхнуўшы успамянеш:
Лета—пекная пара.

1922 г.

1913 г.

СОН БОРУ.

Колькі ў небе ясных зор,
 І як рог ці серп, там месяц,
 Пад іх бляск сьпіць цёмны бор;
 Цёмнь абняла гушчу лесу...
 Ціхі сон, нямы спакой,
 Не варушацца галіны;
 Як пад мараю якой
 Тут замоўкнуў сьпеў птушыны.
 Міг адзін... І шум, як звон,
 Ад канца к канцу другому
 Разбудзіў салодкі сон,
 Як па загаду ліхому...
 Што такое, хто-бы мог
 Ў скалыхнуць так лесу гушчу,
 Ў міг адзін нагнаць трывог
 Нейкай сілаю магучай?
 Сьніцца лесу цяжкі сон:
 Як-бы гостраю пілою
 Хтось пусьціў па лесе звон,
 Каб растаўся ён з красою...
 Скрозь прабуджаны свой сон
 Аглядзеўся у прасторы,
 Паглядзеў на ціш старон
 І зірнуў на бляскі зораў:
 Як раней яны гараць
 Тым-жа бляскам залацістым,
 Толькі іншае суляць,
 А суляць растацца з лістам.
 Болей марыць ўздыхам ноч,
 Нібы шчыра ўкаханы:
 Цяжкай была гэта ноч
 Аж да самага сьвітання.

СОЛ БОУ.

ВІХОР.

Вось віхор-страхадзёр
Загудзеў, зашумеў,
Стрэху зьдзёр і папёр,
Пыл замёў ён з палёў;

Зашугаў, застагнаў,
Павярнуў, скавытнуў,
Ўзьняў пясок і пашоў
І дзьмухнуў і гукнуў.

Затрашчэў, засьвішчэў
Злосна, моцна ў бары,
Лістам дрэў шамацеў;
Ён зьвярнуў дуб стары.

Стук і гук скрозь пайшоў,
Рэхам-сьмехам аддаў...
Чаго йшоў, што знайшоў,
Ён злаваў ці гуляў?..

1910 г.

ВАСЕНЬНЯЯ КВЕТКА.

Узышла, заіскрылась красою
 Сярод скошаных, зьбітых лугоў,
 Апрунулась халоднай расою—
 Ты—адна сярод цяжару сноў

Ўсходзіш ты кожны год ў гэту пору—
 Поўны чуднай красы белы цьвет...
 Ты—адна на вялікім прасторы,
 І табою любуецца сьвет...

Ў хмурны дзень, ў дзень халодны васеньні
 Ты усходзіш красою бліснуць,
 І хоць слаба зіяюць праменьні—
 Ўсё ня хочуць цябе абмінуць...

Мой пагляд і бязвольны і хмурны
 На табе застановіцца сам,—
 Хоць разьлёгся наскрозь сон хаўтурны,
 Але сьвеціш ты пекна вачам.

Б У Р А.

Завыла бура, імчыцца полем,
 Зьмятае сьмецьце, варушыць пыл...
 Завыла бура—ёй шмат раздольля,
 У ёй дастатак магутных сіл...

Завыла бура, ўзнялася над вёскай
 І рве салому і струхлеўшых стрэх,
 Ўзьнімае пукам яе высока,
 Зьлівае разам і плач і сьмех...

Завыла бура, ляціць да бору,
 Навалай страшнай цярэбіць шлях,
 Бунтуе хваляй абшар прастору
 І шырыць болей свой стромкі гмах.

Завыла бура, пагнала хмары
 Па небнай шыры пад ветру сьвіст...
 Ня чутна болей грывот удараў...
 Лятае з ветрам пажоўклы ліст...

1923 г.

ВАСЕНЬНІ НАСТРОЙ.

Дзень васеньні, сумны, хмуры...
Стогне вецер, плача бура,
Як-бы сьвет—адны хаўтуры,
Ці жыцьцё яго бядача...

Вецер сьвішча і скавыча—
Непатрэбны нейкі звычай;
Як-бы плача альбо хныча,
Як сапсована жалейка.

Ўсё марнее ці апала,
Хмара неба азаслала,
Сьвяціць сонца ўжо ня стала,
А прыродзе сонца трэба..!

1922 г.

ГОНІЦЬ ВЕЦЕР...

Гоніць вецер хмараў кучы;
З жальбай нейкаю плакучай
Ён шуміць...
Ўсё стаіла боль балючу
Перад сілаю магучай
І маўчыць...
Б'юць паклоны лес і пушчы,
Перастаў ўвесь стан пявучы
Гаманіць.
Што за сіла—усё мучыць...
Дзе-ж той сонца твар пякучы
Можа быць?

1922 г.

У ВАСЕНЬЮЮ НОУ

Сьджу ядзі. Тадынін б'е—
 П'ра т'оніць сумныя хвіліны.
 А ў даўш прасіцца ўспамінак.
 Калышы р'адла зніла.

АДВЯЧОРКАМ.

Памалу шум сьціхае гарадзкі,
 Прысады вуліц у тумане,
 Ёмглой апранены садкі...
 Муры стаяць, нібы-та здані.

Хрыпліва крыкнуў дзесь крумкач,
 Лятучы ў лес на спачываньне
 Ды пеўня сьпеў, нібы-та плач,
 Прапеў вячэрняе прашчаньне;

Скрозь засьвяціліся агні,
 Як-бы мігалкі з краю мора,
 І недзе ў дальняй даліні
 Гарніст зайграў вячэрню зору...

1923 г.

У ВАСЕНЬНЮЮ НОЧ.

Сяджу адзін. Гадзіньнік б'е—
 Прэч гоніць сумныя хвіліны,
 А ў душу просіцца ўспамінак,
 Калыша грудзі ён мае...

Раскрыта кніжка прада мной,
 І я, схіліўшысь над страніцай,
 Хачу ад дум сваіх забыцца,—
 А ціш наўкол, нямы спакой...

Ў цішы адзваўся глуха звон,
 Аб сыцены гук яго разьбіўся,
 І дым тутунны заклубіўся:
 Ён есьць мне вочы—гоніць сон.

Тут ціш, спакойна, як у сьне,
 На волі вецер моцна сьвішча,
 Здаецца, плача, моцна хныча;
 А можа просіцца ка мне?...

На мары ён нясе адказ,
 Спакоіць хоча маё сэрца,
 І ўсё мацней, мацней што-раз
 Яно надзеяй ў грудзях б'ецца...

1922 г.

Дзе тыя неба пагады зноў млі,
 Дзекая што траці зноў млі,
 Хмары на небе плаваюць і зноў млі,
 Душу зноў мліваюць млі.

У высі далайкі дзесяць дзесяць дзесяць
 Бедных вандрудаў дзесяць дзесяць дзесяць
 Скардаў дзесяць дзесяць дзесяць
 Шкода дзесяць дзесяць дзесяць

ВАСЕНЬНЯЯ НОЧ.

Сіне неба, нібы мора,
 Ў ім бялее млечны пуць;
 І агністыя скрозь зоры
 На канве вянкi плятуць.

Ціш нямая... Чуць-чуць мора
 Плешча хваляй ў берагі,
 Ў ім свой гвар палашчуць зоры,
 Маладзік—свае рагі.

Дрэмле жыцце, сьпяць прасторы,
 І ня сьмее лес ўздрыгнуць,
 А чарот, засохшы з гора,
 Хоча небу штось шапнуць...

1921 г.

У ВАСЕНЬНЮЮ НОЧ
 Сяду ў вясельнік бэ—
 Прач...

ВОСЕНЬ.

Восень, ой, восень. панурая, сумная,
 Зноў ты прышла ўжо да нас,
 Зноў разляглася, як ночка, ты нудная,
 Смутак навеяў твой час.

Дзе падзяваліся дні тыя ясныя,
 Мілы што сэрцу майму;
 Дзе яны, дзе яны, доўгія, шчасныя?
 Нудна, маркотна ўсяму...

Многа ўспамінаў у душу нахлынула
 Аб прамінуўшых тых днёх.
 Усё праляцела, у далі загінула,
 У марах салодкіх і снох.

Дзе тыя песні, вясёласьці поўныя,
 Лес што глушылі сабой?
 Рэчак журчаньні дзе тыя чароўныя,
 Ціха лілісь што вясной?

Дзе тыя краскі, так пекна цьвітучыя—
 Луга бязьмерна краса?—
 Усе асавелі, завялі пахучыя,
 Іншых скасіла каса.

Дзе тая траўка, што так зелянелася
 Пекнасьцю дзіўнай сваёй?—
 Восеньню нуднай яна памарнелася—
 Холадна стала і ёй...

Дзе тыя неба пагляды вясёлыя,
Ласкай што грэлі зямлю?
Хмары па небе плывуць невясёлыя,
Душу сьціскаюць маю.

Ў высі далёкай дзесь крыкі разносяцца
Бедных вандроўцаў—гусей:
Скардзяцца, бедныя, некуды просяцца—
Шкода краіны счэай...

Ўсім ім з краінай растацца ня хочацца,
Ўсе яны плачуць па родным гнязьдзе...
Холад назад ня пускае варочацца—
Ён іх ў чужыну вядзе...

Нудныя нівы наўкол расьсьцілаюцца,
Роскай іржышча блішчыць...
Ў сэрцы сваім ўсё чагось спадзяваецца;
Беднае сэрца па нечым баліць...

Землю туманы пакрылі, як сеткаю,
Ветры сарвалі з галінаў убор...
Ўсё памарнела пад чорнай наметкаю;
Сьціх, прытаіўся і бор.

Ленінград, 1912 г.

ЗАМАРОЗКІ.

Яшчэ нядаўна неба было ясна,
 І вецярок прыветліва шумеў,
 А ліст на дрэвах, як атласны,
 Гамонку радасную меў...

І жыцьце звала ласкай мілай,
 І ня было красе канца,
 А даль прасторам варажыла,
 Будзіла нават мерцвяца.

Цяпер ня тое: ліст апаўшы
 Сярдзіты вецер ўдаль нясе,
 І холад сілай абуяўшай
 Дыван свой сьцэле на страсе...

Шумяць пакрыўджанья дрэвы,
 Хавае ганьбу іх туман;
 Яны ня чуюць болей сьпева
 І гнуць пад цяжарам свой стан.

Надзея ўсё-ж ткі іх ня міне:
 Іх сон ня вечны—згіне ён,
 Вясной, вабраўшысь ў зеляніну,
 Яны пачуюць птушак звон...

1922 г

ПЕРШЫ СЬНЕГ.

Толькі неба перастала
Плакаць, ліць сьлязінкі—
Закружылісь, заляталі
Першыя сьняжынкi;

Крыноць дрэвы, крыноць стрэхі,
На зямлю садзяцца,
Разгуляюцца пацехай,
Срэбрам мігацяцца...

І заслаўся дол ўвесь голы
Тоўстым слоём-плахай;
Вецер з жальбай невясёлай
Ўзносіць гурбы ўзмахам...

Душу болем і жальбою
Цісьне ён бясконца...
Хоць і цяжка—ўсё-ж вясною
Зноў зазьяе сонца...

1922 г.

ЛЕС ЗІМОЙ.

Сьцішыўся лес і сьпіць нядбала,
 І рэзвых птушак ў ім няма;
 Яго як быццам закавала
 У ланцуг сярэбраны зіма.

Галіны зьнізіліся клёну,
 Цяжарам шэрань на ім лёг,
 Яліна, дуб і хвоя сонна
 Глядзяцца поўныя трывог...

Хістае вецер іх парою,
 Ня чутна шуму, як даўней;
 Скрыпяць яны цяжкой жудою
 І жальбай кволых іх грудзей...

Часамі толькі заскрыгоча
 Галодны, злосны недзе воўк;
 Траву сухую зайка смокча—
 І зноў ціша, зноў зык замоўк...

Парой чутны другія зыкі—
 То недзе пілкі невы звон;
 Пад гэту сумную музыку
 Магутны дуб разносіць стогн...

У ДАРОЗЕ.

Эй, праклён вам, злыя буры, маразы!
 Ё гурбах сьнегу вязнуць коні...
 Эх! халодны дзень сягонья!..
 Стогнуць жальбаю халоднай маразы.

Эх, пуціна—беспрасьветлая імгла!
 Лес мне шэпча нейкі сполах...
 Ё полі страшна, цёмна ё сёлах..
 Мяне нейкая трывога абняла.

І срыбрыцца у паветры пышна бель
 І парушыць мае вочы:
 Ці з дарогі зьбіці хоча,
 А мо' сьцэле мне халодную пасьцель?

Эй, нясеце-ж, мае коні, вы мяне!—
 Не хачу я ё гурбах сьнегу
 Ні спачынку, ні начлегу,
 Бо чакае недзе шчасьце ды ня ё сьне...

УНОЧЫ.

Паўночны час прабіў даўно...
Здаюцца вуліцы пустэчай:
Замоўкную голас чалавечы,
Сьцішыўся гук і звон званой.

Змарыў усё салодкі сон,
А я ня сплю. І зоры ночы
Красой чаруюць мае вочы.
І ветру сьвіст, як струнны звон,

Мяне бадзёрыць, ўдаль заве...
Мароз у жылах кроў хвалюе,
Гарача, шчыра ў твар цалуе
І родзіць думкі ў галаве...

1922 г.

Я ЛЮБЛЮ МОРЯ.

Я люблю бурлящее море,
Рою искрам жемчужный кристал,
Ширь безбрежного простора,
Сонда блещет на вереске свал.

Чаяк быстрее кружит,
Гоним их у шквот джар.

ГОМАН МОРЯ.

Ужаснее шквала — закружила
Саллистый вал,
Дальше цепь — забурлила,
Пойдем квалу чарал.

Усе гано у шквале, чужаке,
Ціхнуць чайк галасе,
Сыцьне буря — вода стала,
Многа у моря сонда протала.

Я ЛЮБЛЮ МОРА.

Я люблю бурлівасьць мора,
 Роўны іскрам хваль крыштал,
 Шыр бязмежную прастора,
 Сонца бляск на версе скал,

Чаяк быстрае кружэньне,
 Гоман іх у высі хмар,
 Зранку сонца нараджэньне,
 Яго вечарам пажар.

Ўзыйдзе месяц—заіскрыцца
 Сялянiстая вада,
 Дзьмухне вецер—забурліцца,
 Пойдзе хваляў чарада.

Ўсё тана ў імгле, тумане,
 Ціхнуць чаяк галасы...
 Сьціхне бура—ясна стане...
 Многа ў моры ёсьць красы!..

1914 г.

ВІСНИК

Вісник
Ліжаскалы, нібы сталь...
Многа хваль ў прастор імкнецца...
Стогне мора і сьмяецца.

Многа ў ім жальбы, трывог,—
Ня стрымае-ж іх парог;
Сілы волі і прастору
Надта многа ў бурным моры!..

1914 г.

М О Р А.

То ціха яно... Чуць дыша, чуць б'ецца,
 І сонца праменьнем цалуе яго,
 То ўзняўшыся валам нясецца, нясецца,
 Як-бы ўзвар'яцела, баіцца чаго...

І б'ецца і стогне удар за ударам,
 І лезе на хвалю хваль новых града...
 Туман панавісьне, і сойдуцца хмары,
 Засьцеле ўсё неба іх цьма-чарада...

— І вецер засьвішча разбойнікам лютым,—
 Мо' іх абагнаці, спыніць хоча бег,
 А можа, а можа спыніць для пакуты,
 А мо' для сумесных вясёлых пацех?

І хто адгадае іх спрэчку, імкненьне,
 Куды ўсе імчацца—хто можа сказаць?
 Тут сонца, тут ціш,—тут бура, зацьменьне...
 Люблю-ж яго буру і ціхую гладзь!

Выспа Юсарэ, 1915 г.

НА МОРЫ.

Заблішчэлі ў цёмнай далі маякі...
 Ну, садзецца за вёслы, маракі,
 Ну, тужэй навалімся назад,
 Перарэжам хваль сустрэчных цэлы рад!

Нам ня страшны вецер сіверных старон...
 Пусьцім быстра, пусьцім шпарка мы свой чоўн;
 Хай нясецца, хай калышыцца ад хваль—
 Скора, скоро нам зазье шчасьцем даль.

Песьню, песьню мы зацягнем вольным дням,
 Што жычліва так зіяюць з далі нам!..
 Бліжай сталі залатыя аганькі—
 Вось і бераг! Зьдзеньце вёслы, маракі!

Выспа Эзэль, 1916 г.

ПЕРАД ПЛАВАНЬНЕМ.

Па гладзі роўнай мора хваль
 Плысьці гатоў мой човен ўдаль...
 Бялее парус ў сіні вод
 І рвецца крыламі ўпярод.
 Грабцы становяцца ў чарод.
 Лажыцца сонца пазалот
 На мачту стройную з высот.
 Рука магутная, як сталь,
 Узялась за руль—чоўн рэжа даль...

Экэнэс, 1915 г.

ДУМКІ МАРАКА.

Палюбіў я мора, палюбіў я хвалі:
Вольная іх воля—то маё жыццё...
Сэрца неспакойна, погляд ловіць далі...
Грозная стыхія—маё пачуццё...

Човен мой—надзея, якар—мой ратунак,
Вёслы—мая сіла, ланцуг—барацьба...
Песьня прабуджае духу лёт-кірунак,
Маяка бляск—мэта, мой сыгнал—труба...

Рэвель, 1916 г.

МОРА НА ЎСХОДЗЕ СОНЦА.

Хваляй буйнай мора плешча:
Разьбяжыцца стройны вал,
Блісьне срэбрам—і, нарэшце,
Пацалуе твары скал...

Сваёй вечнаю гамонкай
Песьню вольную пяе—
І за ёй, за ёю звонкай
Рэхам голас аддае...

Цяжкі лёт ўздымаюць птахі,
Прабудзіўшысь грамадой:
Чутны чайк крык і ўзмахі
З жальбай нейкай над вадой...

1915 г.

РУСАЛКІ.

Ноч. Спакойна сіне мора...
Брызье пена, ўскочаць скалкі:
На шырокім на прасторы
Разгуляліся русалкі...

Скачуць стройным карагодам,
Забаўляючыся сьпевам—
Аж заслухаліся воды
І направа і налева.

Распусьцілі свае коскі,
Їх палашчуць срэбрам хвалі;
Месяц бледнаю палоскай
Асьвячае мора далі...

І нясецца сьмех, гамонка
Ў далі шпаркім лётам мухі...
Вось, каб хто упатаёмку
Їх гамонку ды падслухаў!..

Гэльсінгфорс, 1916 г.

НА МОРЫ.

Шуміць вада, хвалюе мора,
 Караб мой шпарка ўдаль ляціць,
 А песня вольная з прастору
 Мне душу, сэрца весяліць.

Прад мною быстра прамінаюць
 Чужыны дальняй берагі,
 І я душой успамянаю
 Пра край радзімы, дарагі.

Павей мне, вецер, на пуціне,
 Тужэй мой парус нацягай,
 І у краю маім судзьбіну
 Шчасьлівым днём успамянай...

Рыга, 1917 г.

НА Д МОРАМ.

Ўюцца чайкі, ўюцца белы,
 Над марскою глыбінёй
 З крыкам гордым, з крыкам сьмелым
 Паасобку, чарадой;

То апусьцяцца на хвалі,
 Прыскі прыснуць, як крыштал,
 І нясе іх быстра ў далі
 І калыша моцны вал.

Неспакойна вечна мора
 І прастор яго вялік,—
 А ці знаюць чайкі гора,
 Чым зычыць іх моцны крык?

Іх ня сочыць злое вока—
 Коршак тут ня можа быць,
 Каб украдкаю звысоку
 Кіпці вострыя ўсалзіць...

Плешча мора вечнай воляй...
 Чайка вольнай узрасла;
 Як накружыцца даволі—
 Адпачыць прыме скала.

І так вечна неразлучны
 Мора, чайка і скала...
 А крылом сваім магутным
 Воля трох іх абняла...

ВЕЧАР НА МОРЫ.

Агарнуліся далі туманам,
 Хваля б'ецца аб бераг круты,
 Сьвішча вецер сярдзітым буянам,
 Быц' ня хоча яшчэ цемнаты.

Чайка ўецца з жальбою, трывогай—
 Хоча далі ня даці заснуць,
 Парус белы, змарнован дарогай,
 Ужо на бераг трымае свой пуць.

Мора поўна вялікага жалю,
 Вільне змрок і туман, дзе ні глянь,
 І агністае сонца з-за далі
 Нібы шэпча спакою літань...

Рэвель, 1916 г.

НА Д МОРАМ

Уюцца чайкі, уюцца белы,
 Над марскою гальбіна,
 З крыкам гордым, з вяркам смелым
 Пасобю, чаралы;

ШТО Р М.

Марскія далі цьмой пакрыты...
 Шугае вецер, як буян які,
 Злуецца, сьвішча ён сярдзіта,
 І патанулі ў цемры маякі...

Яшчэ нядаўна сонца тут зіяла,
 Іграла з хвалямі нябеснае сьвятло—
 І ў міг адзін быц, ноч запанавала,
 І цемраю густой прастор завалакло...

Схавалісь чайкі дзесь ў прасторы,
 Заціх назольны іхні крык ўдалі,—
 Нямілы ён ў час гэты мору...
 Бясьсільны сталі чоўны, караблі...

Прад гэтай грознаю стыхіяй
 Нікчэмнай стала моц руля...
 Нясуць караб валы ліхія...
 Куды, зачым—ня знаю я...

І б'юцца хвалі ў борт, рвуць снасьці,
 І голая гудуць вінты,
 І ўсё чакае тут напасьці...
 Вось рвуцца радыё драты...

*

Трашчаць і мачты ад напору,
 Машыны душыць ўжо цяжар...
 Цяпер усё, ўсё ў волі мора,
 Яно цяпер над ўсім ўладар...

*

Гарніст на мосьціку сыгналам б'е трывогу,
 Вачыма зморана даль рэжа капітан,
 А муравейнік ўвесь ахоплены знямогай:
 Злуецца дужа хтось, хтось моліцца, хтось п'ян

*

Ад гэтай пошасьці, ад гэтае хваробы,
 Як трупы, людзі тут цянямі паляглі;
 Дарэмна тут усё: і спосабы і спробы,—
 Вада і вецер тут усё перамаглі...

*

Між помсты зла тут ёсьць ахова:
 Тут розум вечнасьці жыве!
 І гэты моцны дух, здаровы
 Любіць, надзеяцца заве...

Эзэль, 1916 г.

ПЛЬЦЬ ХАЧУ.

Пльць хачу я к сьветлай далі
 На чаўне пад парусамі
 І сачыць, як плешчуць хвалі,
 Расплятаюцца касамі;

Пад іх спрэчную гамонку
 Я спрацацца хачу з бурай,
 З песьняй вольнай, з песьняй звонкай,
 Гору справіўшы хаўтуры...

Хіба я ня князь ўладарны
 Над жыцьцём і над стыхіяй?
 Ня згублю свой шлях я марна,
 Не застрашаць сны ліхія

Маю прагу к сьветлым далям,
 Што маякам зіхацяцца...
 Хай мой чоўн хістаюць хвалі,—
 З бурай здолею спрацацца!..

1923 г.

РОДНЫ КРАЙ.

Мано жмуу аёо прокайтэ

У чужы край;

Я пачнуу волю хату:

Душ і рад

І у чужыне не знаёмых

Жыць адзіна

Бяз прытулку і саг дому

Клічам яны.

РОДНЫЯ ВОБРАЗЫ.

І шуканыя чаласы

Сцяганыя жну,

І другоў абшар вясня

Звоў касы

Стройных жвель у вакалях;

Таласы

Трашні а сямі абоблаўся

Калі сну

Удзень-жа потам абоблаўся

І стагнаў

І сямі так дзень амоты

Усё жно

І спрачаў а я а чакутаў

У чужыне

Але ўпрокляў горы дым

Нож раз

І настаў дзенькі вяселья — жно

Добры час

Пачаўся сёа домі

І маня

РОДНЫ КРАЙ.

Мяне кінуў лёс пракляты
 У чужы край;
 Я пакінуў поле, хату,
 Луг і гай
 І ў чужыне незнаёмай
 Жыў адзін:
 Бяз прытулку і бяз дому—
 Клінам клін.
 Мне часамі сьнілісь вёскі,
 Руні ніў
 І шаўковыя палоскі
 Сьпелых жніў,
 І лугоў абшар вялікі,
 Звон касы,
 Стройных жнеяў на зажынкі;
 Галасы
 Толькі-ж снамі забываўся,
 Калі спаў,—
 Ўдзень-жа потам абліваўся
 І стагнаў.
 І гнялі так думы люты
 Усё мяне,
 І спрачаўся я з пакутай
 У чужыне.
 Але ўспомніў горы, доли
 Неяк раз:
 І настаў дзянёк вясёлы—
 Добры час:
 Пацягнула сіла долі
 І мяне

К маёй роднай, поўнай волі
 Старане...
 І пусьціўся без аглядкі
 Я туды,
 Дзе скрывілась мая хатка
 Ад нуды,
 Дзе праждалі, праглядзелі
 Вочы шлях,—
 Безнадзейна асавелі
 І ўзяў страх:
 Але к родным я вярнуўся—
 І ажыў,—
 З сілай большай разгарнуўся,
 Палюбіў...
 Устаю я рана-рана—
 На зары,
 І ару, дзе не ўзараны
 Папары;
 Бараную, сею, вею,
 Малачу,
 І жыву сабе з надзеяй,
 Як хачу.
 У хляве маім рагоча
 Конь-сьвятлан,
 Кураў квокча і сакоча
 Гамуз-стан,
 І каровачка рыкае
 І аўца.
 Хлеб як будзе, дык прыдбаю
 І сянца.
 Вось палошчуцца пры хаце
 Качкі, гусь—
 Жыву я і мая маці—
 Беларусь!

ШЛЯХАМ ЖЫЦЦЯ.

Янку Купале.

Наш шлях—жыццця дарога—
 Была заросшы палыном,
 І блудам нейкім і трывогай
 На сэрца клалася сыном

Айчыны нашай—Беларусі.
 Ніхто ня знаў, дзе пэўны шлях,
 І скрозь цяжар і скрозь прымусы
 Таіўся голас у грудзях;

Таіўся доўга злосьцю нейкай:
 На тых ён помстай клекатаў,
 Хто імя, славу чалавека
 У гразі нагамі затаптаў.

Ўсё-ж пыл вякоў сыціралі дзеці,
 Каб паглядзець на цень бацькоў,
 І як-бы вешчая камэта
 Скрозь змрок начэй і звон акоў

Ўсё выплівала наша слава,
 Будзіўся дух і крэп і рос,
 І родным шумам лес, дубравы
 Сушылі сьлед гарачых сьлёз.

Парой нясьмела, баязьліва
 На ніве панскай і сваёй
 Лілася голасам зычлівым
 Магутна песьня родных жней.

Са шляху зблуканых, з дарогі
 Званамі моцна зваў званар,
 І памалецьку посьле змогі
 Нам дораг родны стаў абшар...

Хоць і цяпер яшчэ нядолі
 Заходні сьцэлецца туман,
 І паляць хаты, топчуць поле,—
 Усё шлях ўжо бліжкім бачым свой;

Мы чуем песьню—песьню-гудку,
 Яе іграе нам дудар...
 Дык грай-жа шчасьцю ты пабудку,
 Свабодны песьняю пясняр!..

1921 г.

БЕЛАРУСІ.

Хоць народ твой жыве небагата,
 Бо ярмо ён адвеку цягнуў,
 Бо глумілісь над ім паны, каты,—
 Усе ніжэй беларус шыю гнуў.

Ён паслушным радзіўся для працы,
 Ён і вырас на ніве сваеі;
 Жыў, як быдла, ў закуранай хаце
 І рабіў ўсяго больш на людзей...

На балотах радзімай старонкі
 Ён канавы прарыў, загаціў
 І дзярну ўсю павыдраў баронкай
 І саху ўжо на плуг замяніў.

І адрокшысь ад панскага хлеба,
 Ён пазбыўся нядолі ліхой,
 Ласкавей яму глянула неба
 Посьле зьдзеку і цемры глухой...

Можна дацца цяперака дзіву,
 Не паверыць і нават вачам,—
 Як чароўна красуецца ніва:
 Тут азімае поле, яр—там,

Серабрыстыя рэчкі, як стужкі,
 Распаўзьліся па шыры лугоў,
 І шчабечуць ў лясох стройна птушкі,
 Гоман чуцен усюды руччоў...

Сонца-ж зырка праменьні кідае
 І загляне часамі ў вакно,
 Дзе прыветна усё выглядае,—
 Супакоіўшысь, зойдзе яно...

Глуш адна, і жывуць ў ёй мядзвездзі,—
 Звалі нашых калісь мужыкоў—
 Ужо-ж завідуюць нашы суседзі,
 А што будзе праз колькі гадкоў!

1921 г.

БЕЛАРУСКАЯ СЯЛЯНКА.

Люблю яе за погляд смутны,
 За моц ў руках яе мазольных,
 За ўздых грудзей яе магутных,
 За рух у працы яе здольны.

Агнём румяным тварык дыша,
 Каса яе, як зьмейка, ўецца,
 Ідзе, як бытцам пяром піша,
 А сэрца шчэміць—як сьмяецца...

А запяе, як жне на ніве
 Ці праўшы дома лён-касмыдзень—
 І пакахаць яе—ня дзіва,
 А радам сесьць—сядзеці тыдзень...

1921 г.

ЗАМКАВАЯ ГАРА.

Ты стаіш, як ўладар...

Дзесяцінны абшар

Твой на версе вабран муравою,

Як відно, апавіта была ты вадою.

Табе многа вякоў—

Таму сьведкаю роў

Ды ручай са сьцюдзёнай вадою,

Што ўдаль хваляў бяжыць чарадою.

Хто цябе збудаваў,

Над зямлёю падняў

Для чаго, для патрэбы якое,—

Для красы, ці для мэты ліхое?

Тут будынак, відаць,

Мусеў колісь стаяць,

Пацяшаўшысь вакоўраў красою,

Можа славай хваліўся якою?

І ў яго мо' сьцянах

На варожы на страх

Кінжалы і кальчугі зьвінелі,

Можа гымны пабедных пелі?

Можа тут з-за княжны

Навастралісь ражны,

Можа віна ліліся ракою?

Адвечаў можа хто галавою?

Можа граў тут гусляр,
 Альбо пеў мо' пясняр,
 І па сьвету галосна і звонка
 Разнасіў можа славу старонкі?

Ці ішоў у паход
 За свабоду народ,
 Прад табою схіляўшы знамёны,
 Можа праўды пісалісь законы?

Ты стаіш сіратой,
 І навокал спакой;
 Не красуюцца сыцены і вежы,
 Не вартуюць прастор твае межы...

Гоніш ціхі ручай,—
 Мо' каб шум з краю ў край
 Аб мінуўшым будзіў успаміны,
 А мо' шчасьце прарочыш краіне?..

1921 г.

У РОДНЫМ КРАЇ.

Сапачыньце, сэрца струны,

Сапачынь, душа:

Замяніла стогн пярунаў

Родная ціша.

Прыдзе час—яна разбудзіць

Дзеля новых бур;

Струны звонка граці будуць,

Галасьней бандур.

І з грудзей маіх на зьмену

Выйдзе думак рой;

Убяру іх і адзену

Новаю парой.

Тэй парою дзён прынадных,

Дзе жыцьцё—як цьвет,

Дзе усё, усё няздрадна,

Дзе усё—расквет...

1921 г.

БАЦЬКАЎШЧЫНЕ.

Твой цяжкі шлях, твая дарога,
 З раджэньня поўная трывог,
 Усё не дае прайсьці парогу
 Да шчасьця поўнага зямнога,
 Таму прашкодай людзі, бог...

Душа твая—як сонца мая,
 Краса твая—вясновы цьвет;
 Твой сьпеў чуцён ў далёкім краі,
 Любоў твая—ў палёх вітае...

Тваю мальбу ўжо чуе сьвет...

І сэрца роднай мовы зыкі
 Пачуці хоча ўжо даўно,
 І кожна слова, як музыка,
 Ўжо будзіць дзень красы вялікай,
 Бо сэрцу роднае яно!

1921 г.

НА ВЯСЕЛЬЛІ.

Гуляй, сваха, сват, гуляй—
 Пі гарэлку, ня віляй!
 Засьпявайце, дзеўкі, песьню!
 Ты, маршалак, пі—хоць трэсьні!
 —Я на гэта не адказ:
 Вып'ю дзесяць хоць зараз!
 Што-ж, музыка, безьзыка?
 Грай, клярнэт, і пьсьні, скрыпка,
 Пеце ўсе за маладых
 І за шчасьце нас старых!
 А кума, мая малодка,
 Мо паскачам мы чачотку?
 Эх, вясёлы, добры час,—
 Вып'ем разам ўсе зараз.
 Весьляцца ўсё, іграе
 І чакаюць караваю.
 Лёг румянец ўсім на твар;
 Прынясьлі вясельны дар,
 І маршалак абдзяляе
 Па старшынству караваем,
 А дзяўчаты са старон
 Зычна гукнулі, што звон:
 Эх, Марыля, эх, Рыгорка,
 Надта горка, надта горка!

РОДНАМУ КРАЮ.

Краю мой, краю,
 Горам павіты;
 Ўсё ў табе, знаю,
 Потам абліга.
 Поту і сьлёзаў
 Многа бяз ліку,
 Як-бы марозаў
 Ў доўгую зімку,
 Як-бы завеяў,
 Ветраў шалёных,
 Як-бы надзеі
 Ў шчасьце бяздольных.

1913 г.

ПЕСЬНЯРУ.

Ф. Чарнушэвічу.

Была пара. Гарэлі сёлы, вёскі,
 І стогн і энк лажылісь на палі,
 Пакуты віснуў цень, і гэты лёс нялёгкі
 Нёс родны люд пад стогн глухі зямлі.
 І зьніклі гучныя, вясёлыя напевы,
 І струны лопалісь, маўчалі песьняры,
 І сьпелы колас ніў і родныя пасевы
 Тапталіся у гразь і гінулі з жары.
 Усё гняла віхура ліхалецьця,
 А дым сьляпіў, гасіў ён бляскі зор;
 Сканчэньня нейкага чакала ўсё на сьвеце—
 З сабой ахвар забраў ня мала мор.
 Ў краёх чужых я—твой зямляк—змагаўся,
 І ты, як ўсе, далёк быў ад мяне...
 Мой смык надтруджаны са стогнам паламаўся
 І голас мой замоўк ў далёкай чужыне.
 Ўжо час ліхі мінуў. Хачу арлінай волі,
 І ладжу я ізноў магутнай ліры строй...
 Цябе чакаю я, пясьняр апеўшы долю,
 Каб разам гучна пець шчасьліваю парой.
 Я чую ліры звон, яе жывяць акорды;
 Як і даўней мне мілы гэты сьпеў
 З яго красой вялікаю і гордай
 І з ціхім шопатам вясной вабраных дрэў...

1921 г.

Н Ї М А Н.

Працягнуўся доўгай стужкай
 Між раўніны і лугоў,
 Завярнуўся завітушкай,
 Абышоў абшар лясоў;
 Хвалі цэдзіць скрозь балота,
 І люстраная вада
 Абмывае пыл з чароту,
 Што паслаўся, як нуда.
 Бераг вышай—зноў нізіны;
 Справа вольха кіне цень,
 Зьлева лозы ці асіны;
 З неба сонца шле прамень.
 Месяц бледны, вочы зораў,—
 Усё любуецца табой;
 Ты-ж нясеся па прасторы
 І завеш усё з сабой;
 Гоніць сон тваё журчаньне;
 Сэрца б'ецца всяляей...
 Адвячоркам, на сьвітаныі
 Табе ўторыць салавей...

1921 г.

ПЕСНЯРУ

НАЧЛЕГ.

Ці ёсьць лепшае раздолье,
 Як начлег. У лузе спаць,
 Аддыхнуці ад бяздольля
 І з дзяўчынай жартаваць.
 Неба яснае, як мора,
 Грэе плечы мне агонь,
 А там далей на прасторы
 Заблудзіў—рагоча конь..
 Лес шуміць, шуміць лістамі,
 Нібы хоча напужаць...
 Селі ўкруг агню радамі
 Дзяўкі, хлопцы, каб сьпяваць...
 І пяюць яны раздольле,
 Апяваюць Беларусь,
 Шыр і Нёману прывольле...
 Ўдаль за песняй я нясусь...

1921 г.

С Е Л Я Н І Н.

Хоць я ў лапцях, абарваны—

Па адзеньню ня судзі,—

Мой палетак заараны,

А парадак—паглядзі:

 Ў хаце чыста, бо мяцёлка

 Мая чысьценька мяце,

 У хляве кароўка, цёлка,

 А вунь сьвінка у куце...

А мой конік аж ласьніцца,

А хамуцік, а гужы!..

Нават з лепшае пшаніцы

Хлеб рашчынен у дзяжы...

 Гэты годзік удаліся

 Добра жыта, ярына:

 Ўсе стаўпы пазаняліся

 Майго новага гумна...

Жыць нанова пачынаю,

Буду жыць і не памру,

І табе, мой брат, жадаю

Жыць у гэтую пару.

 Зацьвітае ўжо красою

 Наша бацькаўшчына-маць,

 Будзем жыць і мы з табою,

 А мо' нават панаваць...

1921 г.

НА ШЛЯХУ АДРАДЖЭННЯ.

Мы доўга стагналі пад зьдзекам другіх,
Мы праўды і шчасьця ня зналі,
Адбіўшысь ад хаты ў куткох мы чужых
Блудзілі і выйсьця шукалі.

Цьвіло наша поле былльём, палыном
І звала да працы свайго хлебароба;
Струхлела і сошка з стальным сашніком,
А хатка скрывілася ад мукі-хваробы...

Навокал кідала ўсё смутны пагляд...
У нядолі і скарзе, нібы сіраціна,
Глядзела наперад, глядзела назад,
Чакала, як сонца, шчасьлівай часіны.

Ні родныя зыкі, ні родны напеў
Ня чулісь на родным вялікім абшары—
Нявольнікам нейкім край родны гібеў
І чуў толькі скаргі, аб нечым ўсё марыў...

А сонца скрозь хмары паслаў нам усход,
Красою чароўнай напоўніў паляны,
І ніва паволі дае ўжо прыплод
І гоць даўнейшыя цяжкія раны.

Радзілася надзея. жыве пачуцьцё,
Хоць стара-даўнейшая песьня—лад новы:
Ўсё-ж мы аднаўляем, будзем жыцьцё,
Як дзень аднаўляе прыроду вясновы.

БАЦЬКАЎШЧЫНЕ.

Весяліся, край-старонка,
Пасьля горкай долі,
Сьпявай песьню сваю звонка
Ў хаце, ў лузе, ў полі.

Хмары згінулі на небе,
Сонца сьвеціць з высі;
Ў чарназём і тлусту глебу,
Край мой, убярыся!

Распачні з ахвотай працу
На заросшай ніве,
Замест хаты,—строй палацы
Новых дзён шчасьлівых;

Бо даволі ў цьме блудзілі,
Гінулі бясконца,
Маладосьць сваю губілі
Без надзеі ў сонца,

А цяпер яно сьмяецца
Бляскам залацістым,
Ніва руняй адзяецца,
Дываном квяцістым.

Ні мятліца, ні гуголі,
Ні іншае зелье
Ўжо ня сьведчаць аб нядолі
Горкае пахмельлем.

Зацьвітай-жа, край, красою,
Як вясною кветкі;
Гостры плуг і серп з касою
Пройдуць хай палеткі!

У ЗІМОВЫ ВЕЧАР.

На дварэ пануе люты,
 Вецер дзьме, трашчыць мароз;
 Выйсьці ў двор—як на пакуту,
 Як напіцца горкіх сьлёз...

Зоры зьяюць, як-бы сьвечкі,
 Тушаць хмары іх парой,
 Што шныраюць, як авечкі,
 У небе шпарка чарадой...

Сад стаіць хмурны у белі,
 Часам моцна уздрыгне,
 А наўкол гудуць мяцелі,
 У хату просяцца ка мне...

У хаце цёпла, гоман, сьпевы,
 Няупынна роем пчол,
 Як чаканья спадзевы,
 Уюцца весела наўкол;

У такт гамоняць верацёны;
 Дзяўчат спрытная рука
 Круціць іх ва ўсе староны,
 Як дзяўчына дзяцюка

У той час, як заханы
 Спадабацца ёй ня мог...
 А пачынкi наматыны
 Гоняць зыкам цень трывог.

Захісталась матавіла,
 Гучна стукае варштат...
 І глядзець і слухаць міла
 Гоман хлопцаў і дзяўчат...

ПЕРАД СЯЎБОЙ.

Па абшары вялікай зямлі
 Не абмераць ўзаранай ральлі;
 Яна цягнецца ўздоўж і ушыр,
 Дзе быў камень, пясок, дробны жвыр.

Першы раз як араў небарак—
 Завываў побач з ім ваўкалак;
 На прагалінах пушчаў, лясоў
 Чуцен крык каршуноў быў і соў;

Чэмер цьвіў, і буяў тут палын,
 Шэпты дзікіх нясьліся асін,—
 А цяпер ўзбагацела зямля...
 Пакуль-што, хоць чарнее ралля,

Хоць дзе-небудзь і ўзыйдзе сівец,
 Але блізіцца час, і сявец,
 Як надойдзе сяўбіцтва пара,
 Зерні кіне надзеі, добра;

Руні зелень пакрые ўвесь дол—
 Будзе радасьць для вёсак і сёл...
 Загарыцца яскрава усход;
 Будзе жыццё мой край і народ!

ДОСЬВІТАК.

Чутны глуха пеўня сьпевы,
 Нікне ночы змрок густы,
 Узварухнулісь сонна дрэвы,
 Сьнегу з іх ляцяць пласты.

Што ні хвіля—даль сьвятлее

І ў вакно маё імкне;

Сон салодкі хоць далее,

А пара ўставаці мне!..

Ў хаце нашай бляск лучыны

Зьяе полымем гарна,

А сястра мая—дзяўчына—

Ловіць лёт верацяна;

Падплятае бацька лапці,

Маці стала печ паліць;

Трэба мне хоць пачытаці—

Ці ня мог за ноч забыць,

Што учора да паўночы

За лучынаю вучыў,—

Пакуль сон салодкі вочы

Самаволь мае закрыў;

Паўтарыў я ўсё дазваньня,

Ўсё напамяць перабраў:

Пэўны я цяпер у знаньні—

Не дарэмна працаваў.

Вось і поўнае сьвітаньне

Асьвяціла ўсе канцы...

На стале стаіць сьмятана,

Ў стозе складзены блінцы...

Села ўся за стол сямейка,

Пара валіць ад яды;

Скора пойдзем памаленьку

Ўсе за працу—хто куды...

1910 г.

МОЙ КРАЙ.

Край мой там, дзе сонца вечна
Рвецца зьяць сваёй красой,
Там, дзе я магу бясъпечна
Сапачыць сваёй душой.

Край мой там, дзе вечна хвалі
К жыцьцю новаму плывуць,
Дзе ня стогнуць нудна далі,
Песьню-ж вольную пяюць...

Край мой там, дзе дуб сталетні
Не падацен глуму бур,
І грабы, красы сусьветнай,
Не баяцца злых віхур.

Край мой там, дзе поўны колас
За паклонам б'е паклон
І жніі шчасьлівы голас
Заглушае сэрца звон...

Край мой там, дзе каля хаты
Да нябёс узняўся сад;
У час вячэрні, дзе дзяўчаты
Апяваюць краю лад.

Край мой там, дзе Нёман льецца
Серабрыстай паласой,
Дзе усё, усё сьмяецца,
Дзе зіе ўсё красой!

Х Т О Я.

У роднай краіне чужынцам я рос...
 Хоць роднага бацькі любіў я гамонку
 Ї ёй чараваўся да болі, да сьлёз,
 Але не давалі мне глянуць спрасонку...

На вуліцы кожнай, завулках, вуглох
 Мяне зьняважалі і білі за гэта,
 Сьляды заціралі праўдзівых дарог
 Ї школа, і цэрква, гасіўшы асьвету.

Але пачынаў я сябе разумець,
 Ня верыць стаў ворагу-хлусу;
 Чуў родную песьню—сам мерыўся пець,
 Ї скоро пазнаў я сябе беларусам.

Тады палюбіў я прыгожасьць сяліб
 Ї гразкія вузкія вуліцы вёскі,
 Высокія клёны, дубы, пахі ліп
 Ї сьпелыя шэпты радзімай палоск.

Ўзмацнілась надзея, што край ажыве,
 Што слава і шчасьце народ мой сустрэне:
 Ўжо воля прачнуцца народ мой заве
 Ї будзіць, ўзьнімаецца ад сну пакаленьне...

1921 г.

КАПЫЛЬ.

Люблю цябе, куток мой родны,
 Майго раджэньня ціхі край;
 Ё халодны час, у час пагодны
 Ты душу радуеш, як май...

Люблю сады твае у маі,
 Ёх цвёт чаруе, як цвіце;
 Як ліст апошні ападае—
 Любоў ня гасьне, а расьце.

Узгоркі мілыя, нізіны
 Ё гэты вузенькі ручэй
 Мне будзяць роі успамінаў
 Аб шчасці ранніх дзён, начэй...

Старыя могілкі, замчышча,
 А пасуседзтву цёмны бор,—
 Вось мейсцы колішніх ігрышчаў,
 Скуль я ня раз лавіў бляск зор.

Люблю я шум тваіх чаротаў,
 Ніў рознаколерных дыван;
 Твае лугі, твае балоты
 Вартуе ўлетку госьць—бацян.

Куды ні глянь—ўсё сэрцу родна,
 Успамінкі будзіць ўсё у мне...
 Люблю цябе у час пагодны,
 Люблю у буру, ў цішыне...

РОДНЫЯ ВОБРАЗЫ.

3. Бядулі.

Сваёй нядоляю багаты
 Люблю я волю апяваць,
 Да сонца, зор увыш лятаць
 Сваёю думкаю крылатай.

Люблю я лесу шум магутны
 І шэпты сьпелыя палёў,
 А з сьпевам родных салаўёў
 Прашчаюсь з цэнямі пакуты;—

Я ўвесь тады—агонь, адвага,
 Ў бязьмежжа просіцца душа,
 І не палохае ціша...
 На твары сохнуць сьлёзаў рагі,

А вочы—зоры агнявыя—
 Цікуюць зіркам ўвесь прастор:
 Нядарам я люблю бляск зор,
 Прыроды фарбы ўсе жывыя...

1922 г.

З ВАНДРОЎКІ.

Прад мной дарога сьцелецца—
Шырокі біты шлях;
Душа мая вяселіцца
І радасьць на вачах.

Я ўдаль іду—любуюся
На ласку сонца кос,
А думкамі сябруюся
З прысадамі бяроз;

Яны шумяць-шапочуцца
І далям шлюць паклон,
І гэтак шчыра хочацца
Пазнаць іх пошум-звон.

Іду я ўдаль гадаючы;
Абапал сьайбіты,
Дарогу заступаючы,
Пытаюцца: хто ты?

— Вандровец я заблуджаны,
Ў чужынстве гінуў я,
Але цяпер абуджаны:
Айчына тут мая!

ЗМАГАНЦУ.

Ц. Гартнаму.

Скрозь звон ланцужны, звон нядолі
Пачаў ты пець аб лепшай долі—

К змаганьню кінуў кліч.

Ты—верны сын свайго народу—
Змагацца сам стаў за свабоду

Ў радох барацьбітоў...

У цяжкі час—у час зьнямогі,
Не саступаючы з дарогі,

Ўдараўшы па струне,

Будзіў ты дух, будзіў надзею:
Скрозь будняў цемру і завеі

Ты новы бачыў шлях.

Мяне з табой яднала гора
І ў такт табе я песьню ўторыў

Аб новых лепшых днёх.

Ад тэй пары прашло дзён многа..
Ў душы знікае боль, трывога

За край свой і народ.

Парог пяройдзены нядолі:
Зазьяла сонца лепшай долі

Каб грэць увесь народ...

НАШЫ ПТУШКІ

У нашым краі Беларусь
 ДАНАКАЦІЯ Р. ПІСЬМІ

І садові і сцягоны
 * * * * *
 ХТОЛІВО ІНІС ТЭ ПАНДОФ ВІН ДВА

Выліўшы ў сьлёзах мінулага спадчыну—
 Гора, няволю сваю, свайго краю,
 Што марнаваўся пад здзекам і паншчынай,
 Ўжо новую песьню цяпер засьпяваю.

Новаю думкаю душу парадую,
 Новай, нязнанай надзеяй уп'юся,
 Бо я растаўся з абманамі, здрадаю,
 Край-жа мой родны к жыцьцю ўзварухнуўся...

Дзе яшчэ ўчора ён пушчай палеткамі
 Так неахвотна ўглядаўся у сонца—
 Сёньня ён хваліцца збожжам, і кветкамі,
 Ласкай праменьняў абліты бясконца.

Мары збываюцца, шчасьце знаходзіцца,
 І на палетках, дзе процьма каменьняў,
 Плён лепшай долі узыйдзе, народзіцца,
 І пераможа ўсе крыўды сумленьне...

1923 г.

1921 г.

ДАЧАКАЦЦА-Б ПАРЫ...

Дачакацца-б пары тае гожай,
 Каб на роднай старонкі балотах
 Каласістае ўзнялася збожжа,
 Вышынёю падобна чароту.

Каб забыліся сьлёзы і гора,
 Што ліліся пад ўладай варожай,
 Каб згаіліся раны-разоры,
 Што парэзалі гострыя ножы,—

Каб свабоднае слова народу
 Разьлівалась магутнаю хваляй,
 І каб сонца братэрства і згоды
 Асьвятляла нам родныя далі.

Прыдзе скоро пара ужо гэта,
 Бо ўжо шчасьця праменьні зіяюць,
 І краіна ўжо імі сагрэта:
 Гымны волі народы сьпяваюць.

Разам з імі сыны Беларусі
 Малатамі куюць сваю долю,
 На балоты зьлятаюцца гусі
 І сяўцы засяваюць скрозь поле...

1923 г.

НАШЫ ПТУШКІ.

У нашым краі Беларусі
 Качкі ёсьць, буслы і гусі,
 І сарокі і саколкі,
 Чаплі, совы, перапёлкі,
 Каршунны, сіваваронкі,
 І шчыглы і жаваронкі,
 Крумкачы, галкі, вароны,
 Галубочки нахахлёны,
 Дзятлы, чыжыкі, зязюлі,
 Кулікі, сяўцы, жаўнулі,
 Зяблы, шпакі і цяцеры,
 Курапаткі пер'ем шэры,
 Ластаўкі і верабейкі
 І сініцы, салавейкі
 І глушцы ёсьць і удоты,
 Што лятаюць без ахвоты,
 Над ракамі, ля вадзіцы
 Чайкі, чыбісы, пігліцы,
 І вядуцца на балотах
 Жураўлі ў густых чаротах.
 Хто сакоча, хто кудахча,
 Хто па стрэсе спрытна скача,
 Хто па кусьціках ў садочку,
 Хто на полі, хто ў лясочку...
 Ці улетку, ці прадвесняй
 Слухаць міла іхні песьні,—
 Пачнуць хорам—ня зьдзівіцца—
 Ёсьць дзе пець і весяліцца...

PAPI KAXAHPH.

МАРЫ.

Ё марох соладзі бясконца,
 Ём мяжы няма нідзе;
 Рвуцца к небу, рвуцца к сонцу,
 Вечна кружыцца, гудзе
 Гэты рой і сее чары,
 Кліча к шчасыцю і заве,
 Сушыць сьлёзы, гоніць хмары,
 Дарыць розум галаве...
 Маладому сэрцу мары
 Суляць шчасыце і любоў,
 А старому—шэпчуць чары
 Пра жыцьцё мінулых днёў...
 Ўюцца, кружацца, лятаюць—
 Не даюць парою спаць,
 Ўсё на сьвеце абяцаюць—
 Толькі мала могуць даць...

* * *

Салавей заліўся ўдала
 Песьняй звонкаю сваёй,
 Ціха, ціха ўсюды стала—
 Усё заслухалася ёй.

Дрэмлюць сонныя асіны
 Над бліскучаю ракой,
 Хвалі коцяцца нізінай
 Бесканечнай чарадой...

Месяц выглянуў з-за хмараў,
 Паглядзеў, як вартаўнік,
 Разаслаў усюды чары—
 Зноў схавалася, недзе зьнік...

Ноч на сходзе, дол ў тумане;
 Закацілася зара;
 Хоць і цяжка раставаньне,
 А растацца ўжо пара.

Песьню заўтра зноў пачуем;
 Наша радасьць—салавей—
 Кожны раз нас ён чаруе
 І заве любіць мацней...

БЯССОННАЯ НОЧ.

Ня сьпіцца мне... Што гэтаму прычынай?..
 Хачу заснуць, а думка не дае,
 І воблік мілае каханае дзяўчыны
 Ва ўсёй прыгожасьці ўспамінкам устае.

Змарыла вочы мне салодкая драмота,
 Хачу заснуць спакойным, ціхім сном,
 А не магу—мне душна ад самоты...
 Я заўтра убяру каханую вянком,

Я ёй скажу, што мы з ёй неразлучны,
 Што ў нас душа і сэрца, як адно,
 І запяём мы з ёю звонка, мілагучна
 Аб тым, што нас чакае ўжо даўно.

І пацалункам шчырым мне за гэта
 Яна, каханая, заплаціць, як даўней.
 Я ўвесь ў агні... Мо кепская прымета?
 Заснуць, заснуць, заснуць-бы мне скарэй!..

ТАК ХОЧАЦЦА ВЕРЫЦЬ...

Так хочацца верыць у шчасьце,
 Аддацца яму ўсёй душой,
 Адкінуць бяду і напасыці,
 Растацца з самоты цішой...

Эх, вольныя грудзі, глыбока
 Уздыхнеце пад чары вясны,
 Бо погляд красы чарнавокай
 Навяяў аб шчасыці мне сны...

У цені зялёнага саду
 Да сэрца яе прыгарну,
 Бяз думкі, абману і здрады
 Ёй шчыра аб шчасыці шапну...

ШЛЯХ КАХАНЬНЯ.

У цянічку, у садочку
 Сьперш спаткаўся я з табой,
 Потым вечары і ночкі
 Сустракалі чарадой...

Сьперш з дагадкай і аглядкай
 У вочы ясныя глядзеў,
 Як дзіцятка, родны братка
 Аб каханьні табе пеў...

У прасторы ясны зоры,
 Бляды месяц вартаваў;
 Неба ўзоры гналі гора,—
 Я з табою жартаваў!
 І сядзеці і глядзеці
 Было сьвятам кожны раз:
 Што на сьвеце трэ́ больш меці,—
 Як вячацца ў добры час?

Доўгі, дзікі пост вялікі!
 Каб прышоў вялікі дзень,—
 Пад сьпеў, зыкі, звон музыкі
 Мы адзелі-бы пярсцень...

С Ъ В Я К Р О Ё .

За што лёс мне даў пакуту,
 Павярнуў так жыццё крута,—
 Адарваў ад хаткі роднай—
 Каб быць бітай і галоднай?

Не па сэрцы гэта хатка,
 Хоць багатая дастаткам...
 Эх, баліць мая галоўка:
 Нажыла сабе сьвякроўку!..

Ї наводзіць ўсё парадак,—
 Хлебам корміць-жа з пазадак,
 Зробіш што—то рэдка, густа,
 Не пад нораў, не па густу:

Не заскварыла капусту,
 Альбо надта ужо густа...
 Стань спрацацца толькі з ёю—
 Зараз стукне чапялюю...

Калі-ж была я дзяўчынай—
 Звалі добрай гаспадыняй:
 Ё меру, ё пору я саліла,
 Крупнік, кашу я варыла

Ї паджаркі і заскваркі,
 Як найлепшая кухарка;
 Не гарэлі ў печы хлеба—
 Запякалісь, лепш ня трэба.

Ва ўсім гэтым сама квола,—
 Ка мне-ж лезе, як назола...
 І ні ласкі мне ад мужа,—
 Ён прад ёю ўецца вужам,

Ўсё шыпіць у такт за ёю...
 Гора з гэтай мне сям'ёю,
 Ані ласкі, ані ўцехі—
 Сварка, кепікі і сьмехі...

Што за хата, што за людзі?!
 Топчуць сэрца, сушаць грудзі...
 Льюцца сьлёзы з воч няшчасных,
 І напрасна, ўсё напрасна...

Хоць сьвякроў прыбраў-бы божа,
 Тады лепей было-б можа,
 А то сьведкай будзь мне, ночка—
 Я пайду адгэтуль ў прочкі...

І пайду з ёй пад пянец—
 Жыць каб не з красою,
 Ш спаткаю свой канец
 Горкай сьратою...

МАРЫ КАХАНЬНЯ.

Цёмная ночка лажыцца,
 Цёмная, цёмная ноч...
 Будзе мне мілы мой сьніцца,
 Мо' не самкну нават воч...

Будзе у сьне ён мяне цалаваці,
 Будзе шаптаць: не засьні!
 Твар мой ад сораму будзе палаці,
 Будзе палаць, як ў агні...

Ціха прыгорне з гарачаю ласкай
 Ён да трывожных грудзей,
 Песьняй чароўнай і казкай
 Многа навее надзей...

Мне без яго неспакойная ночка—
 Спаць-супачыць не дае:
 Вось мігаціцца у вочках,
 Вось ён, здаецца, пяе...

І падваркі і заскваркі,
 Як выйленая кухарка;
 Не гаралі ў печы хлебны—
 Занягалісь, лепш ня трэба.

ПАКАХАЎ Я.

Пакахаў я, палюбіў
 Дзяўчынку прыгожу;
 Сэрцам зноў сваім зацвіў,
 Як вясною рожа...

Ажно дзіва — ўся краса:
 Стан яе — бярозка,
 Як змяя — яе каса,
 Вочкі — цвет валожкі.

Усьміхнецца, нібы ў рай
 Адчыняе дзверы,
 Запяе, як летам гай —
 Голасна бяз меры...

Дзе-б ні быў я, а душой
 З ёй заўсёды, ўсюды,
 А пры ёй я сам ня свой —
 Поўны нейкіх цудаў...

Ўсё бясконца бы глядзеў
 У блакітны вочкі;
 Радам з ёю-б прасядзеў
 Зімню доўгу ночку.

Ці-ж кахае так яна —
 Гэтага ня знаю:
 Хіба прыдзе як вясна —
 Я яе спытаю.

І пайду з ёй пад вянец —
 Жыць каб век з красою,
 Ці спаткаю свой канец
 Горкай сіратаю...

Р У А Х А Ж А П

Ўдольна в ўвхвляП
Дзяўчынку ў хіныўвэД
Сэрца мыва ўно мвцеС
...ажо оюнэв яR

ПЕСНЯ.

Цвіце пекна каліначка
Белым-белым цвіетам;
Выйдзе замуж дзяўчыначка
Гэтым цёплым летам...

Адцвіла ўжо каліначка,
Ўсю красу згубіла;
Вышла замуж дзяўчыначка
І душой заныла...

Прашло лета, ў каліначкі
Лісьце паапалі;
Ў гэту пору дзяўчыначку
Маладу схавалі...

А вясною над магілай
Вырасла каліна,
Каб па тэй красе-дзяўчыне
Была успаміна...

СЯГОДНЯ Я І * * * ЫЦЕМ ПАЛАЮ...

Я вянок спляту дзяўчынцы
 З кветчак-пралесак,
 Бо ня маю ёй гасьцінца
 За любоў сардэчну.

Я спляту вянок з лілеі
 Пекнай і пахучай;
 Гэты лепшы можа будзе
 Для сэрца дзявоча.

Я спляту вянок з вяргіні,
 З тэй, як жар, чырвонай,
 За мой дар яна адплаціць
 Шчасьцем даўгавечным...

ПЕСНЯ

Цвіце псця, калінка
 Белым-белым * * *
 * * * * *
 * * * * *

Краса-дзяўчынка, стан прыгожы—
 Не апісаў-бы і поэт,
 А твар яе—як кветка рожы,
 А губкі, нібы макаў цвет...

Як уздыхне ці засьмяецца,
 Альбо гамонку завядзе—
 Аж разрывае грудзі сэрца,
 Канец надойдзе ўсёй нудзе...

Але злы лёс ці дух варожы
 Усім шчасыця роўна не дае:
 Усё, што міла і прыгожа—
 Яно чужое—не мае...

Каб па тэй красе-дзяўчыне
 Была ўспаміна...

У Ч О Р А...

Учора мне мая надзея
Казала выйсці на прастор,
І я пайшоў удала за ёю,
Шукаўшы ў пемлі вясны зор.

МОНА ДАРАП

Будзіў я доўга з болейкім сэрцы,

СЯГОНЬНЯ Я ШЧАСЬЦЕМ ПАЛАЮ...

Сягоньня я шчасьцем палаю,
Сягоньня я рад, як ніколі:
Любоў загарэлася ў грудзёх маладая,
Старыя заціхнулі болі...

І здрада старая пакінула грудзі,
І кроў майго сэрца хвалюе, як мора,
Лёс шчасьце, надзею ўжо будзіць,
Здаецца, ніколі ня будзе ўжо гора.

Ня будзе!—Сад шумам гаворыць,
І шэпчаць аб гэтым начныя зарніцы,
І сьпеў салавейкі аб гэтым ім ўторыць,
І сьведчыць прызнаньне яе—чараўніцы.

Шукаўшы ў пемлі вясны зор...

..Сноў ўчорна вжываюць от...

Скавалася ў цемры лютага ночы,

Во я прасрочыў срод гадзін;

І сьлязы сьляпяць нас ночы—

І вноў да заўтра я адзі...

ПЕРАД СНОМ.

Што пасуліць ноч сягонья,
Што прысьніцца мне у сьне?
Звоняць ў сэрцы зычна званы
І кудысь завуць мяне...

Я ляту на крыльях мараў
У знаёмы, блізкі край,
Каб напіцца ласкі чараў...
У мыслях бачу шчасьця р

Вось абоймы, пацалункі
І прыветны вуснаў зык...
Эх, прыгожыя малюнкі,
Эх ты, сэрца звонкі крык!

І дрыжыць струна надзеі,
Усё зычней, галосьней звон...
Што-ж сягонья мне навее,
Што раскажа ноччу сон?..

У Ч О Р А...

Учора мне мая надзея
 Казала выйсьці на прастор,
 І я пайшоў удаль за ёю,
 Шукаўшы ў цемры ясных зор.

Блудзіў я доўга з больлю ў сэрцы,
 П'яніў мой розум шчасьця хмель.
 Яе я сьніў і, як здаецца,
 Ўжо блізка бачыў мэту-цэль.

Знаёмы шопат вуху чуўся,
 Знаёмы голас песьню пеў...
 Я кінуў мары, ўзварухнуўся,
 Ад шчасьця нават ап'янеў.

А пакуль вусны мае словам
 Гукнуць зьбіраліся адным—
 Прастор заслалі ночы сховы,
 Як нейкі прыкры чорны дым...

І ўсё, што гэтак ўдалі звала,
 Што абяцала шчасьце мне,
 Што казку вечнасьці шаптала,
 Што ноччу сьнілася у сьне—

Схавалась ў цемры лютай ночы,
 Бо я прасрочыў срок гадзін;
 І сьлёзы сьлепяць мае вочы—
 І зноў да заўтра я адзін...

С Я Г О Н Ь Н Я.

Не гадаў я, ня бачыў у сьне
 І ня марыў салодкаю марай,
 Што трапляюцца гэткія чары,
 Як сустрэлі сягонья мяне...

Ўчора сэрца шчымела мае
 І сьлязамі сьляпіліся вочы,
 Не заснуў на хвілінку уночы—
 Сёньня-ж сэрца ад шчасьця пяе...

Сёньня бачыў яе, нават чуў
 Песьні звонкай яе пералівы;
 З ёю разам былі мы шчасьлівы:
 Я яе да грудзей прыгарнуў.

Колькі волі я даў пацалунку!
 Я ёй вылажыў душу сваю...
 Сёньня шчасьцю падвёў я рахункі.
 Ні прад кім я яго не таю...

У ЗОРНУЮ НОЧ.

Загарэлісь, зьяюць зоры,
Заплятаюцца ў вянкi,
Засьцілаюць высь прастору
Залатыя аганькі...

Сны снуюць са сьветлай сiні,
Сочаць з высі за зямлёй;
Сны салодкія дзяўчыне
Сьняцца гэткаю парой...

Маладзiцца месяц марай,
Мне салодзiць мары ён,
Многа жычыць шчасьця чараў...
Мае вочы гоняць сон...

У МАРОЗНУЮ НОЧ.

Ў небе зьяюць сьвечкі-зоры,
Ціха туляцца да сіні,
Што раскінулась, як мора,
І, здаецца, быццам стыне...

А мароз трашчыць сіберны,
Пухам крые, пухам сьцеле
Ўвесь абшар зямлі нязмерны,
Нібы мяккую пасьцелю.

Крышталяцца срэбрам дрэвы,
Як прыгожыя ліхтарні;
Вецер зімнія напевы
Напявае ў вокны марна.

На вакнах узор-малюнак—
Не прабіць брані насланай,
Не падслухаць пацалунак
Ў хаце парачкі ўкаханай ..

Я СЯДЗЕУ НА РЭЧКАЙ

*
*
*

Ніхто мяне пазнаць ня хоча,
Не разумееш нават ты,—
З кім каратаў я дні і ночы,
Каму душу і дух прарочы.
І думак рой—агонь сьвяты—
Я аддаваў. Твой зірк дзявочы

У мне будзіў надзей нямала,—
Я думаў: ў нас душа адна,
І думка нас адна зьяднала,
Нам шлях да шчасьця паказала...
Хацелась крыкнуць: ўжо вясна!
Але прастор імгла заслала..

Паўстаў між намі дух варожы:
Людзкая завісьць—гніль жыцьця
Кранулась струн тваіх прыгожых,
Мае чапіла гострым ножам...
На сэрцы ўзьдзелася пятля
І лёт пачуцьцяў хтось ўстрывожыў...

ЦІ ВЕРЫЦЬ?

Я бачыла яго у сьне...

Ці верыць ў гэты сон, ці не?

Ён здрадай глянуў ў мае вочы,

Агонь заліў мой твар дзявочы

Пры словах: ты ня люба мне...

Ці верыць ў гэты сон, ці не?

А ў яве іншым здаўся ён:

Ён разагнаў надзею сон,

Ён ласкай ў вочы мае глянуў,

Трывогу—сэрца майго рану

Згаіў яго сардэчны звон...

Ці верыць ў яў, ці верыць ў сон?

Я СЯДЗЕЎ НАД РЭЧКАЙ...

Я сядзеў над рэчкай, думаў сваю думу,
 Любаваўся хваляй і яе іграй;
 Нада мною вольхі калыхалісь шумам,
 Што імкнуўся ў далі, нібы пчольны рой.

Помню вечарэла. Сонца к небасхілу
 Пасьпяшала рупна на спакой начны
 І у раз астатні лес азалаціла,
 А над ім ўзвільіся чары-туманы;

А над полем, лугам заблішчалі росы,
 Нібы-та крупінкі-дробкі серабра,
 Дзесь дуда іграла, смуцячы палосы,
 Загарэлась ў небе першая зара...

Я сядзеў і думаў пра свой лёс сірочы,
 Думаў адвячоркам, як сустрэну дзень,—
 Даляцеўшы-ж з далі голас твой дзявочы
 Мне уліў у сэрца радасны прамень...

Я з табой сустрэўся. Ты была, як кветка,
 Ты была—прыгожасьць рупнае жніа,
 І з табой нас стрэла шырыня палеткаў,
 Абкружылі шчасьцем сьветлых мар раі...

ЦЬВІЦЕ ЦЯРЭМШЧЫНА... R

Цьвіце цярэмшчына, цьвіце,
 А разам з ёй цьвіце і сэрца,
 Палоннай птушкай з клеткі рвецца
 І казкі новыя пляце...

Ў дзень струнны звон і песьняў строй,
 А ноччу месяц, ясны зоры...
 Чаму-ж душы ня даць прастору,
 Чаму ня сплесьці думак рой?!

Цьвіце цярэмшчына, і пах
 Хвалюе кроў ў маёй істоце...
 Ці-ж можна марыць на самоце,
 Калі так радасна ў вачах

Калі так рвецца жар з грудзей
 К яшчэ ня споўненаму шчасьцю.
 І хоча шлях красы пракласьці
 Вабраны раскамі надзей.

Лаўлю я зык начной цішы
 У мінуты цяжкія чаканьня
 З надзеяй поўнай на спатканьне,
 На родны ўздых яе душы...

УСХОДЗІЦЬ МЕСЯЦ...

Ўсходзіць месяц чароўны у промені,
 Асьвятляючы шэрую даль;
 Сталі поўніцца вуліцы гоманам—
 Гэта моладасьць ладзіць свой баль...

Песьні льюцца жыцьцёвай крыніцаю
 І ўздываюцца ўвыш—аж да зор,
 Пахне жытам, аўсом і пшаніцаю
 Зелянеючы шчасьцем прастор.

Дрэмле сад... Ён вятрыскам сучешаны
 Ды прыгожаю песьняй дзяўчат,
 І п'яніць мяне пахам цярэшчына:
 Не, каханьне ад сэрца—ня жарт...

Прыгарнісь да мяне з шчырай ласкаю
 І ў абоймах сваіх зачаруй..
 Каб здалося жыцьцё маё казкаю—
 Пацалунак ты мне падаруй.

Гэта ноч так прыгожа вясновая,
 Што няўпынна хвалюецца кроў..
 Заручыцца з табой песьняй новаю
 Мяне кліча каханьне-любоў..

УСПАМІНАК.

Як упіваўся табою калісьці,
Так і цяпер я табою жыву...
Помніш, зьляталі пажоўкля лісьце
І засьцілалі сабою траву?

Мы з табой былі пад ліпай у садзе:
Хмаркі нясьліся па небе удаль,
І палівалісь адцьвёўшыя грады
Дожджыкам дробным. А жаль

Душу і сэрца нам поўніў няміла,—
З ім-жа каханьне мацнела, цьвіло,
Кроў ў нашых жылах, як мора, бурліла...
Што пасуліла каханьне—дало...

Люба нам ўспомніць далёкую восень,
Летнія сьпекі і зімнія дні,
Спраўдзілісь мары, шчасьце збылося...
Нашай вясны не патухнуць агні...

ЗЬВІНІ, ЗЬВІНІ...

Зьвіні, зьвіні, струна надзеі,

Зьвіні, зьвіні, зьвіні, зьвіні!

Гані, гані, віхор, завеі,

Каб засьвяціліся агні!..

Пад цемень ночы

Так сэрца хоча

Пачуць зьвінячую струну;

Глядзяцца вочы

Ў прастор прароча—

Няма спачынку, няма ім сну...

Імкнуцца мары

Ў прастор абшараў,

У прастор няведамай красы,—

Падслухаць сэрца,

Удары ў сэрца,

І струн надзеі—галасы...

Зьвіні, зьвіні, струна надзеі,

Зьвіні, зьвіні, зьвіні, зьвіні!

Гані, гані, віхор, завеі,

Каб засьвяціліся агні!..

ПАКАХАЙ.

Пакахай, калі хочаш і можаш,
Толькі шчыра, вось гэтак, як я,
А інакш—маё сэрца стрывожыш,
Каб душа ныла вечна мая...

Я хачу і магу кахаць шчыра,
Нават верыць магу і хачу,
Ў гэтым порука—звонкая ліра...
Табе сэрца сваё даручу,

Жар душы і імпэт, і жаданьні,
І надзеі, і мары цішы,
Калі толькі ты зможаш каханьнем
Супакоіць парывы душы...

Пакахай, калі хочаш і можаш,
Толькі шчыра, вось гэтак, як я,
А інакш—маё сэрца стрывожыш,
Каб душа ныла вечна мая...

КАВАЛЬ

Каваль да працы нарта рунна,
Дужай, чымсь дужы конь;
Яму: паслушны і даступны
Вада, руда, агонь.

Дзьмухне ма іскры — промьні стань
і сыніе іскры сталь.

За што ці возьмешце, ці ганьце —

ЗВАНЫ ПРАЦЫ.

І кожны дзень ахвота к працы...
Гарыць, зіе пець...
У яго руках багачыце, шчасьце;
Куды ён сьрп і меч.

А заўтра, брыцьце, з пазаранкам
Ён скажа нам: праць
Паліць паволю, як маланкай,
Бо волі ждзце зера.

Пад дзьмух маха і іскры сыністы
Нясёцца нясёня удаль.
Пяюць так суройны, галасіста —
Мужык, пастух, каваль.

ПАКАХАЙ

Пакахай, калі хочаш і можаш,
Толькі шчыра, вась гэтак як я,
А інакш — маё сэрца стрывожыш,
Каб душа была дачна мая...

ЭВАНЫЦЫЯ

У гэтым барука — званкай мра...
Табе сэрца слаба даручу,

Дар душы і імгненьня, і жаданьня,
І надзеі, і мары нішчы,
Калі толькі ты зможаш каханьнем
Сунакоіць парывы душы...

Пакахай, калі хочаш і можаш,
Толькі шчыра, вась гэтак як я,
А інакш — маё сэрца стрывожыш,
Каб душа была дачна мая...

КАВАЛЬ

Каваль да працы надта рупны,
 Дужэй, чымсь дужы конь;
 Яму паслушны і даступны
 Вада, руда, агонь...

Дзьмухне на іскру—промень стане
 і сыгне іскры сталь;
 За што ці возьмецца, ці гляне—
 Відзён у ім каваль...

І кожны дзень ахвота к працы...
 Гарыць, зіе печ...
 Ё яго руках багацьце, шчасьце:
 Куе ён серп і меч.

А заўтра, брацьце, з пазаранкам
 Ён скажа нам: пара
 Паліць няволю, як маланкай,
 Бо волі жджэ зара...

Пад дзьмух мяха і іскраў сьвісты
 Нясецца песьня ўдаль,
 Пяюць так стройна, галасіста—
 Мужык, пастух, каваль...

Т К А Ч Ы Х А.

Сяду я і буду ткаці
На новенькім на варштаце...

Сюды-туды, мой чайно́к!

Варушыся-жа, дружок!

Спритна рукі неак ходзяць
І чайно́чак ловаць, ловаць...

Сюды-туды, мой чайно́к,

Варушыся-жа, дружок!

І плятуцца ніткі-струны,
А чайно́чак ўецца ўюнам...

Сюды-туды, мой чайно́к,

Варушыся-жа, дружок!

Вось і зроблена аснова,
Ўжо тканіна будзе нова...

Сюды-туды, мой чайно́к,

Варушыся-жа, дружок!

Як зраблю—на луг пасьцелюць,
Промень сонейка пабеліць...

Сюды-туды, мой чайно́к,

Варушыся-жа, дружок!

Сяньнік будзе і мяшочкі,
Нават зрэбныя сарочки...

Сюды-туды мой чайно́к,

Варушыся-жа, дружок!

ДУМКИ РАБОЧАГА.

Даволі жалбы і цяжару!—
 Я поўны веры і надзей...
 Дзьмухну на іскру—і пажарам
 Яна асьвеціць ўсіх людзей...

Вазьму пілу, вазьму сякеру
 І ў пушчы шлях сабе праб'ю,
 Бо мне ня страшны люты зьверы:
 Жыву я вольна і пяю...

Мяне ня страшыць звон кайданны—
 Жыве мой молат, моцай—сталь...
 Я ў сіле буйнай гартаваны:
 Рабочы я—добра каваль!

Гляджу на жыццё я з надзеяй,
 Нядолі зьнішчаны сьляды:
 Ужо промень шчасьця чырванее
 Бяз сьлёз і мукаў і бяды...

Жыццё зіе майскай кветкай
 І ня відаць ўжо сьлёз-расы,
 Бо чуцен звон ў далі палеткаў
 Сярпа і гострае касы...

ЗАВОД.

У бегу дзён я чую звон,
 Машынны звон, стальны...
 Магутны ён мой гоніць сон...
 За ім яшчэ званы

Удаль бягуць, звіняць, гудуць,
 Заводзяць роем пчол...
 Ідуць, па очапах паўзуць
 Раменьні навакол...

Між іх палос ёсьць шмат калёс,
 Ад іх ізноў шнуры...
 А тут насос у землю ўрос...
 Мурашкі-жыхары

Скрозь дым і муць куюць, куюць
 Жалеза і чыгун...
 А печы дзьмуць—агнём плююць...
 А стружкі нібы ўюн

Варштат грызе... Яна паўзе
 З зубоў яго на дол...
 Аж пот ідзе... Завод гудзе
 Ўдалі ад ніў і сёл...

1922 г.

У ЖЫЦЬЦЁВАЙ КУЗЫНІ.

Стукаюць цяжкія молат за молатам,
Сыплюцца іскра за іскраю золатам,
Бляскі кладуць на зямлі...

Цяжкаю працай заняты тут волаты:
Жыцьце куюць кавалі.

Печы зіяюць, зіяюць рагочучы,
Дзьмухаюць голасна мехі, прарочачы
Шчасьця сьвятога прыход...
Ў гэтым запэўніць працоўнікаў хочучы,
Зьяе праменна усход...

Жыцьце абняла навокала раніца,
Будзіць прачнуцца, будзіць ахаяцца,
З песьняю к працы заве...
Ласкаю сонца зіе-ўсьмяхаецца,
Космы кладзе на траве...

Стукае молат паўднёвымі ўдарамі,
Суліць растацца з мукай, з цяжарамі,
Будзіць палёт пачуцьця...
Што яшчэ ўчора здавалася марамі,—
Сёньня—здабытак жыцьця...

1922 г.

Р А Н І Ц А.

Гудкі з гудкамі зьлілісь ў гукі,
 Гукаюць гучна навакол,
 І грукі чутны, чутны стукі
 Ад конскіх ног, павозак, кол...

Зьвініць машына на заводзе,
 Званіцы звоняць звонам з выш,
 Здаецца—песьню ўсё заводзіць,
 І замірае ўсюды ціш...

Абапал мураў, як мурашкі
 Мільгаюць людзі—месяць сьнег...
 Мінулі мары ночы цяжкай,
 Дзень мераць стаў магутны бег...

1922 г.

Д У М К І

Многа дум навяваюць муры,
 Гарадзкія высокія стромы...
 Вось дзе пот пралілі муляры—
 Дзеці буры, маланак і грому...

Яны цэглу за цэглай нясьлі,
 Клалі шчыльна, замазаўшы вапнай,
 І за мурамі горад ўзьнялі—
 Не адзін пазавідуе сквапны...

Колькі вуліц—ня зьмерыць іх крок,
 Не асіляць хадою і боты...
 Чую з далі фабрычны гудок...
 Гэта кліча машына к рабоце...

Што дзівіцца?—Я сам працаўнік
 І мазольныя маю я рукі;
 Мяне кліча ў завод паравік,
 Мяне вабяць машынныя гукі.

Дзе пануе на вуліцах змрок,
 Я прарэжу яго, як маланкай,
 Мне падўладны жалеза і ток—
 Я прымушу стаць ноч пазаранкам.

1923 г.

ЛЮБЛЮ Я ФАБРЫК ПЕРАКЛІЧКУ.

Люблю я фабрык пераклічку,
 Ёх раньні гук—
 Вядома працы мне прывычка,
 Мазольнасьць рук!

Як толькі зьнікне з пазаранкам
 Туман і цень,
 Машынны зык ляпей шарманкі.
 Сустрэне дзень...

Шчасьлівай долі ў ім надзея
 І працы сьпех,
 Яго музыкай душу грэю
 Замест пацех...

Зброя для рук—мае мазолі,
 А жылы—дрот;
 Загэтым я кірую к волі
 Свой гмах—палёт.

Загэтым любя творчасьць працы—
 Я ня гультай,
 Загэтым мушу спадзявацца
 На жыцьце—рай...

1923 г.

1923 г.

ЗЬМЕСТ,

Трывогі і надзеі.

	Стар
Мой сьпеў	7
Каму мне пець	8
Песьні-думкі	9
Позце	10
Мая песьня	11
Мой шлях	12
* * * (Я ня раз...)	13
Колькі мукі	14
Нядоля	15
Хмары-думкі	16
На паншчыне	17
Вянок	19
У турме	20
Бязродныя	21
Паднявольная вясна	22
Жыцьцё	23
Бяссонная ноч	24
Нядольны сьпеў	25
Безьзямельнік	26
Змаганцу	28
Горад	30
Ніве	31
Да салавейкі	32
Новаму году	33
На сьмерць брата	34
Дзе ты, доля...	35
Маладосьць	36

	Стар
Я вольна жыць хачу	37
* * (Я часта сам сабе)	38
Да дзіцяці	39
Не гасіце агнёў	40
Хмары па небе	41
* * (З песьняй звонкай)...	42
Каб я мог лятаць	43
Весьнікі волі	44
Клён	45
* * * (Люблю я месячык)	46
І чаму я так дзіўлюся	47
Змаганьне за жыцьцё	48
Загад Комуны	49
Надзея	50
Я загартован	51
Усё шыраць дні	52
Ад шумаў гарадзкіх	53
Мне хочацца	54
Дзе акорды	55
Эх-бы ў поле	56
* * * (Посьле ўчарашняй)	57
Маё жыцьцё	58
Ня тужы	59

Хараство прыроды.

Думкі аб вясне	63
Да вясны ўжо недалёка	64
На прадвесні	65
Веснавое	66
Прыход вясны	67
Ужо вясна	68
Над рэчкай	69
Да працы	70
Веснавыя чары	71
Першая кветка	72

	Стар.
Як жога	73
Ворыва	74
Вясной	75
Думкі аб шчасці	76
Сяўба	77
Сьвітаныне	78
Ноч	79
Росквіт	80
Матылік	81
Уночы	82
Досьвітак	83
Я вокны насыцеж адчыню	84
У лесе	85
Зялёны прастор	86
Зялёны шум	87
Навальніца	88
Усход сонца	89
Пасья буры	90
Надыход лета	91
Над рэчкай	92
Раніцай	93
Касьба	94
Перад жнівом	95
Вечар	96
Начное	97
У час ночны	98
* * * (Вольнай воляй)	99
Жня	100
Час жніва	101
У садзе	102
У полі	103
Жніво	104
Полудзень пры жніве	105
Канец лета	106
Сон бору	107

	Стар.
Віхор	108
Васеньня кветка	109
Бура	110
Васеньні настрой	111
Гоніць вецер	112
Адвячоркам	113
У васеньнюю ноч	114
Васеньня ноч	115
Восень	116
Замарозкі	118
Першы сьнег	119
Лес зімой	120
У дарозе	121
Уночы	122

Гоман мора.

Я люблю мора	125
Вечны гоман	126
Мора	127
На моры	128
Перад плаваньнем	129
Думкі марака	130
Мора на ўсходзе сонца	131
Русалкі	132
На моры	133
Над морам	134
Вечар на моры	135
Шторм	136
Плыць хачу	138

Родныя вобразы.

Родны край	141
Шляхам жыцця	143
Беларусі	145
Беларуская сялянка	147

Стар.

Замкавая гара	148
У родным краі	150
Бацькаўшчыне	151
На вясельлі	152
Роднаму краю	153
Песьняру	154
Нёман	155
Начлег	156
Селянін	157
На шляху адраджэння	158
Бацькаўшчыне	159
У зімовы вечар	160
Перад сяўбой	161
Досьвітак	162
Мой край	163
Хто я	164
Капыль	165
Родныя вобразы	166
З вандроўкі	167
Змаганцу	168
* * * (Выліўшы ў сьлёзах...)	169
Дачакацца-б пары	170
Нашы птушкі	171

Чары каханьня.

Мары	175
* * * (Салавей заліўся...)	176
Бяссонная ноч	177
Так хочацца верыць	178
Шлях каханьня	179
Сьвякроў	180
Мары каханьня	182
Пакахаў я	183
Песьня	184
* * * (Я вянок спляту)	185

	Стар.
* * * (Краса-дзяўчынка)	186
Сягоньня я шчасьцем палаю	187
Перад сном	188
Учора	189
Сягоньня	190
У зорную ноч	191
У марозную ноч	192
* * * (Ніхто мяне...)	193
Ці верыць	194
Я сядзеў над рэчкай	195
Цвіце цярэшчына	196
Усходзіць месяц	197
Успамінак	198
Зьвіні, зьвіні	199
Пакахай	200

Звоны працы.

Каваль	203
Ткачыха	204
Думкі рабочага	205
Завод	206
У жыццёвай кузьні	207
Раніца	208
Думкі	209
Люблю я фабрык пераклічку	210

Родныя зображэнні

162132

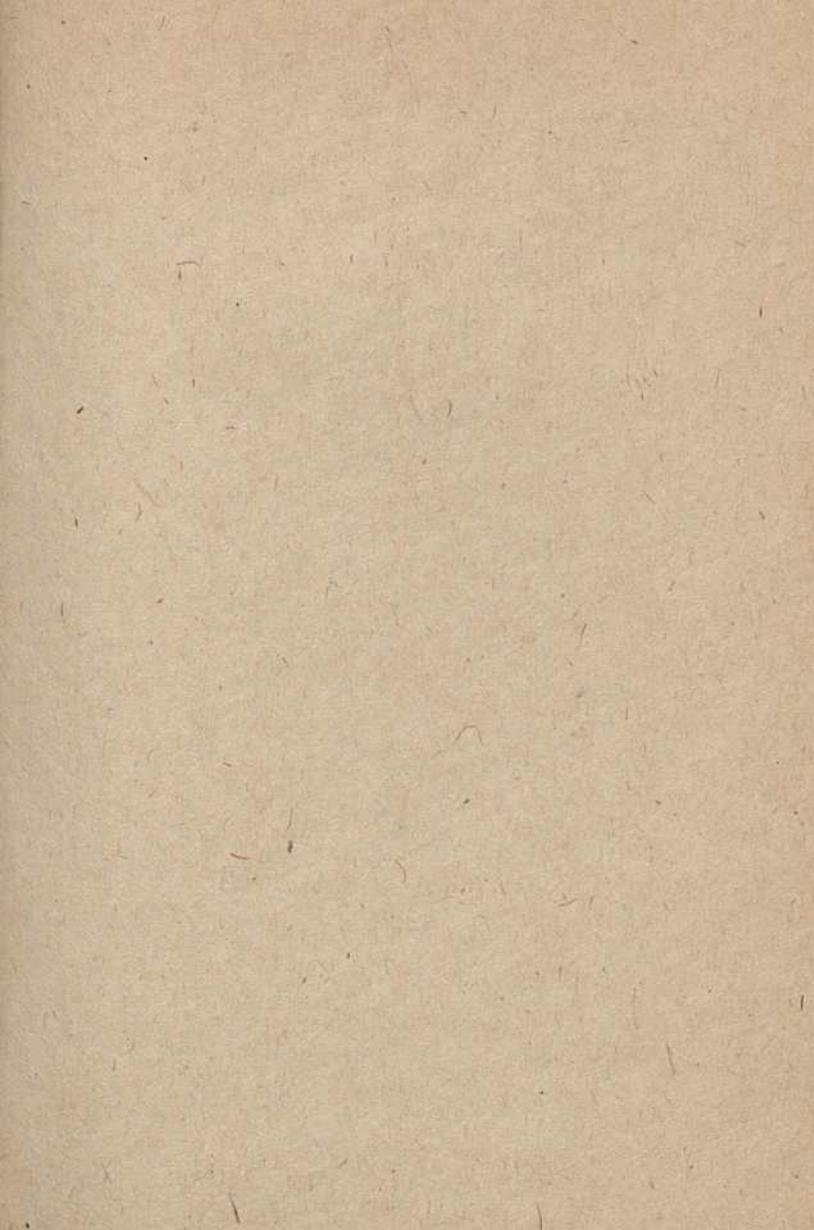
~~179803~~

Літ. нумар 1
1923 г.

2p.

~~No 17310~~

18568

80000004033757